

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ»**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

A. M.: 4042201802054

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΙΑΡΓΚΟΒΑΣ

**ΤΡΙΠΟΛΗ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**«Η ανεργία κατά την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα
και οι κοινωνικοοικονομικές της διαστάσεις»**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

A. M.: 4042201802054

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΙΑΡΓΚΟΒΑΣ

ΤΡΙΠΟΛΗ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020

[1]

Τη διπλωματική μου εργασία αφιερώνω στο σύντροφο της ζωής μου,
για τα φτερά που μου δίνει τόσα χρόνια σε κάθε μου βήμα.

Ευχαριστώ θερμά
τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Παναγιώτη Λιαργκόβα,
καθώς και τα μέλη, τους διδάσκοντες και το προσωπικό του
Τμήματος Οικονομικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
για τις γνώσεις, τις συμβουλές και τη συμπαράσταση που μου παρείχαν,
προκειμένου να πραγματοποιήσω το όνειρό μου για μεταπτυχιακές σπουδές

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενο πινάκων.....	6
Περιεχόμενο γραφημάτων.....	6
Περιεχόμενο εικόνων.....	7
Περιεχόμενο εξισώσεων.....	7
Περίληψη.....	8
Summary.....	9
Συντομογραφίες.....	10
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
1. Εισαγωγή.....	11
2. Αντικείμενο της Διπλωματικής Εργασίας.....	12
3. Σκοπός και ερευνητικοί στόχοι της Διπλωματικής εργασίας.....	12
3.1. Σκοπός.....	12
3.2. Ερευνητικοί στόχοι.....	12
4. Αναγκαιότητα της διπλωματικής εργασίας.....	12
5. Πρωτοτυπία της διπλωματικής εργασίας.....	13
6. Ερευνητικά ερωτήματα.....	13
7. Διάρθρωση της Διπλωματικής εργασίας.....	14
II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΕΡΓΙΑ.....	15
1.1. Εννοιολογική προσέγγιση της ανεργίας.....	15
1.2. Εννοιολογική προσέγγιση και σημασία της έννοιας του πληθωρισμού.....	22
1.3. Παρουσίαση της καμπύλης Philips.....	24
1.4. Είδη ανεργίας.....	26
1.4.1. Εποχιακή ανεργία.....	27
1.4.2. Ανεργία τριβής.....	27

1.4.3. Διαρθρωτική ανεργία	28
1.4.4. Ανεργία Ανεπαρκούς Ζήτησης ή κυκλική ανεργία.....	30
1.4.5. Τεχνολογική ανεργία.	31
1.4.6. Ηθελημένη ή εκούσια ανεργία.....	32
1.4.7. Αθέλητη ή ακούσια ανεργία.....	32
1.4.8. Βραχυχρόνια/Μακροχρόνια ανεργία.....	33
1.4.9. Δηλωμένη/Άδηλη ανεργία.....	33
1.4.10. Κλασική ή πραγματική μισθολογική ανεργία.....	33
1.5. Επιπτώσεις ανεργίας.....	33
1.6. Αίτια της ανεργίας.....	38
1.7. Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	44
2.1 Εννοιολογική προσέγγιση	44
2.2 Αίτια της οικονομικής κρίσης.....	46
2.3. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.....	47
III. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Μεθοδολογία έρευνας.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:Συσχέτιση μεταξύ Ανεργίας-Φτώχειας.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Συσχέτιση μεταξύ Ανεργίας-Πληθωρισμού.....	57
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	60
Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	62
Βιβλιογραφία	63
Παράρτημα	66

Περιεχόμενο πινάκων

Πίνακας 1 Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό τη χρονική περίοδο 2008-2017.....	36
Πίνακας 2 Πίνακας περιγραφικής στατιστικής δεικτών φτώχειας, πληθωρισμού και ανεργίας	52
Πίνακας 3 Πίνακας συσχετίσεων ανεργίας και φτώχειας.....	53
Πίνακας 4 Πίνακας διαμόρφωσης R.....	54
Πίνακας 5 Πίνακας ANOVA.....	54
Πίνακας 6 Πίνακας σταθερών.....	55
Πίνακας 7 Πίνακας συσχετίσεων ανεργίας και πληθωρισμού.....	57
Πίνακας 8 Πίνακας διαμόρφωσης R.....	58
Πίνακας 9 Πίνακας ANOVA.....	58
Πίνακας 10 Πίνακας σταθερών.....	59

Περιεχόμενο γραφημάτων

Γράφημα 1 Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα (2007-2019) και εν μέσω της κρίσης της οικονομίας Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019)	21
Γράφημα 2 Αποτύπωση της εξέλιξης του πληθωρισμού στη χώρα μας την περίοδο 1991-2017	23
Γράφημα 3 Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας στη χώρα μας την περίοδο 2008-2015. Πηγή δεδομένων: IMF.....	24
Γράφημα 4 Δείκτης ανεργίας 2008-2018 Πηγή: Trading of Economics.....	31
Γράφημα 5 Αποτύπωση του πληθυσμού της Ελλάδας που βρίσκεται σε κατάσταση φτώχειας Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019).....	35
Γράφημα 6 Γραφική παράσταση ποσοστών φτώχειας στις χώρες της Ε.Ε. την περίοδο 2010-2015. Πηγή: Eurostat	36
Γράφημα 7 Ποσοστά ανεργίας στις χώρες της Ε.Ε. το 2016. Πηγή: Eurostat	47
Γράφημα 8 Εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας ανά ηλικιακή ομάδα στην Ελλάδα και επιλεγμένες χώρες της Ευρωζώνης την περίοδο 2004-2014 Πηγή: World Economic Forum.....	48
Γράφημα 9 Ποσοστό φτώχειας-ανεργίας. Πηγή: ΕΛΣΑΤ & Eurostat (εκτιμήσεις ΙΝ.Ε. Γ.Σ.Ε.Ε.).....	56
Γράφημα 10 Αποτύπωση της ανεργίας στη χώρα μας 1975-2019	68

Περιεχόμενο εικόνων

Εικόνα 1 Εικόνα αποτύπωσης της κινητικότητας στην αγορά εργασίας Πηγή: Begg (1998).....	18
Εικόνα 2 Απεικόνιση της ανεργίας στην Ευρώπη το 2018.....	20
Εικόνα 3 Καμπύλη Philips	24
Εικόνα 4 Η πορεία του χρέους ως ποσοστό του Α.Ε.Π. από το 1999-2016 σε Ελλάδα και Ευρώπη. Πηγή Eurostat (2018)	45

Περιεχόμενο εξισώσεων

Εξίσωση 1 Βαθμός συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (%).....	16
Εξίσωση 2 Εξίσωση υπολογισμού ποσοστού ανεργίας (%).....	18
Εξίσωση 3 Εξίσωση υπολογισμού πληθωρισμού.....	25
Εξίσωση 4 Εξίσωση υπολογισμού φυσικού ποσοστού ανεργίας	30
Εξίσωση 5 Εξίσωση υπολογισμού ανεργίας	55
Εξίσωση 6 Εξίσωση υπολογισμού δείκτη ανεργίας.....	59

Περίληψη

Η κατάσταση φτώχειας, με το ξέσπασμα στην κρίση χρέους στη χώρα μας, που έπληξε ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, και η επιδείνωση της κατάστασης ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων, προκάλεσε προβλήματα στην υγεία, σωματική και ψυχική, καθώς και στις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις. Πράγματι, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, οι φτωχοί αποτελούν την πρώτη ομάδα ανθρώπων που πλήττονται. Επίσης, η ανεργία, έχοντας μία ανταγωνιστική σχέση με τον πληθωρισμό, επηρεάστηκε αρνητικά. Η κρίση επηρέασε ιδιαίτερα τους νέους και τους οδήγησε σε σταδιακή ένταξη σε καθεστώς μακροχρόνιας ανεργίας, περιθωριοποίησης, μετανάστευσης, αδήλωτης και ανασφάλιστης ανεργίας, τα οποία έπληξαν το σύστημα εργασιακών σχέσεων και κοινωνικής προστασίας της χώρας.

Απαιτείται άμεση ένταξη των ανέργων σε παραγωγικές θέσεις εργασίας, για να εξασφαλίσουν σταθερό εισόδημα, διατήρηση των δεξιοτήτων τους, αξιοποίηση των ικανοτήτων τους, ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία ανάκαμψης της χώρας. Στην περίοδο που διανύει η Ελλάδα βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σημείο όπου η ανάπτυξη έχει αρχίσει να κινείται με χαμηλούς ρυθμούς, με απόρροια την αδυναμία εξισορρόπησης εργατικού δυναμικού που μπορεί να απασχοληθεί, με το εργατικό δυναμικό που ζητά εργασία. Σωστή λήψη αποφάσεων, σωστή διαχείριση πόρων και αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισης της ανεργίας, θα βοηθήσουν τη χώρα να επανέλθει σε κανονικούς ρυθμούς και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.

Στόχος της εργασίας αυτής είναι να παρουσιάσει την ανεργία, ως κύρια επίπτωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 2009-2018. Η ανεργία ως χαρακτηριστικό των σύγχρονων οικονομιών, αποτελεί ίσως τον πιο σημαντικό κοινωνικό κίνδυνο και φαίνεται να επηρεάζει την οικονομική και κοινωνική ζωή του ατόμου, που παραμένει ανενεργό για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η ανεργία βοηθά ώστε να πολλαπλασιαστούν οι κοινωνικές ανισότητες και οδηγεί τα άτομα σε κοινωνικό αποκλεισμό.

Summary

The situation of poverty, during the economic crisis in our country, which affected a large part of the population and the deterioration of the situation of vulnerable social groups caused problems in health, physical and mental as well as social and interpersonal relations. Indeed, in times of economic crisis, the poor are the first group of people affected. Unemployment having a competitive relationship with inflation was also negatively affected. The crisis has particularly affected young people and led them to gradually integrate into long-term unemployment, marginalization, immigration, undeclared and uninsured unemployment which have affected the country's labor and social protection system.

Immediate integration of the unemployed into productive jobs is needed to secure a stable income, maintain their skills, and utilize their skills to accelerate the country's recovery process. In the current period of Greece, we are at a critical point where growth has started to slow, resulting in the inability to balance the workforce that can be employed, with the workforce seeking work. Proper decision-making, sound management of resources and effective ways of tackling unemployment will help the country return to normal and create new jobs.

The aim of this dissertation is to present unemployment as the main effect of the economic crisis in Greece during the period 2009-2018. Unemployment as a feature of modern economies is perhaps the most significant social risk and seems to affect the economic and social life of the person who has been inactive for a long time. Unemployment helps to multiply social inequalities and leads individuals to social exclusion.

Συντομογραφίες

A.E.Π.	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΙΝ.Ε. –Γ.Σ.Ε.Ε.	Ινστιτούτο εργαζομένων – Γενική συνμοσπονδία εργατών Ελλάδος
Ι.Ο.Β.Ε.	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.ΣΤΑΤ.	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Ο.Ο.Σ.Α.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Εισαγωγή

Μία από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις, που είχε η οικονομική κρίση στη χώρα μας, ήταν η ραγδαία άνοδος του δείκτη ανεργίας σε όλους τους νομούς και της περιφέρειες της Ελλάδας. Αυτό είχε ως συνέπεια να δημιουργηθούν οικονομικές ανακατατάξεις, οι οποίες μετέτρεψαν την ανεργία από συγκυριακό φαινόμενο και απλή συνέπεια ήσσονος σημασίας στρεβλώσεων της αγοράς εργασίας σε φλέγον κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο αγγίζει πλέον ευρύτερες μάζες του εργαζόμενου πληθυσμού.

Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ε.Ε. η οποία εκλήθη να αντιμετωπίσει έναν μεγάλο αριθμό επιπτώσεων από την οικονομική κρίση. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης προκάλεσε σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Τις μεγαλύτερες επιπτώσεις, όπως ήταν αναμενόμενο, τις δέχθηκε η αγορά εργασίας, αρχίζοντας να παρουσιάζει υψηλά ποσοστά ανεργίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο δείκτης ανεργίας παρουσίασε μία ανθεκτικότητα η οποία διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, τα αποτελέσματα των στατιστικών υπηρεσιών των χωρών μελών της Ε.Ε. δείχνουν μία αύξηση στη μέση διάρκεια του δείκτη ανεργίας.

Η ανεργία έχει διαμορφωθεί σε ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο με πολλαπλές διαστάσεις. Πρόκειται για ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει το ελληνικό κράτος, με βαθιές οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Τα προβλήματα που δημιουργούνται οφείλονται κυρίως σε θεσμικούς παράγοντες καθώς επίσης και στη νοοτροπία, όπως διαμορφώνεται, των Ελλήνων. Είναι αποτέλεσμα της αρνητικής οικονομικής συγκυρίας, λόγω της οικονομικής κρίσης, η οποία εκδηλώνεται μέσα από τη μείωση του ρυθμού απασχόλησης. Οπότε σημαντική συμβολή στην καταπολέμησή της αποτελεί η αλλαγή πολιτικής καθώς επίσης και η ανάπτυξη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπως εκείνης της προσέλκυσης επενδύσεων στην Ελλάδα, με κύριο στόχο τη βελτίωση της ελληνικής αγοράς, δίνοντας ευκαιρίες στους ανέργους για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας.

2. Αντικείμενο της Διπλωματικής Εργασίας

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, η εκπόνηση της οποίας έγινε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, καταγίνεται με τη διερεύνηση κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της ανεργίας στην Ελλάδα, την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

3. Σκοπός και ερευνητικοί στόχοι της Διπλωματικής εργασίας

3.1 Σκοπός

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η καταγραφή και η παρουσίαση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της ανεργίας κατά τη διάρκεια του ξεσπάσματος της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας.

3.2. Ερευνητικοί στόχοι

Έχουν τεθεί οι εξής επιμέρους στόχοι στην παρούσα διπλωματική εργασία:

- Η μελέτη των βασικών εννοιών που σχετίζονται με την ανεργία, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- Η αναζήτηση των κύριων λόγων που οδηγούν στην αυξημένη τιμή του δείκτη ανεργίας της χώρας μας.
- Η καταγραφή των επιδράσεων της οικονομικής κρίσης στην ανεργία της χώρας μας.
- Η διερεύνηση του βαθμού συσχέτισης μεταξύ του δείκτη ανεργίας και των δεικτών φτώχειας και πληθωρισμού, με βάση τα δευτερογενή δεδομένα.

4. Αναγκαιότητα της διπλωματικής εργασίας

Οι σημαντικές εξελίξεις που επήλθαν στο χώρο της απασχόλησης λόγω των επιδράσεων της οικονομικής κρίσης αποτέλεσαν κριτήριο επιλογής της συγκεκριμένης διπλωματικής. Η ερευνήτρια επέδειξε υψηλό ενδιαφέρον και προβληματίστηκε σχετικά με το θέμα της διπλωματικής εργασίας, εξαιτίας της εργασιακής απασχόλησής της σε Υπηρεσία Κοινωνικής Ασφάλισης, κάτι που αξίζει να αναφερθεί και που διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στην υποστήριξη του όλου εγχειρήματος.

Η εργασία σκοπό έχει τον εμπλουτισμό των προβληματισμών και την παρουσίαση της θεωρητικής και ερευνητικής προβληματικής όσον αφορά στις κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις της ανεργίας. Τα δε συμπεράσματά της πιθανόν:

- Να ανατροφοδοτήσουν και να βελτιώσουν το σχεδιασμό προγραμμάτων ενίσχυσης της απασχόλησης.
- Να αποτελέσουν σημαντική πηγή πληροφορίας για τους αρμόδιους φορείς.

5. Πρωτοτυπία της διπλωματικής εργασίας

Αν και έχουν πραγματοποιηθεί δημοσιεύσεις, μελέτες και άρθρα σχετικά με την ανάπτυξη του θέματος της ανεργίας, την περίοδο της οικονομικής κρίσης, η εργασία αυτή αποτελεί μία σημαντική ερευνητική προσπάθεια, διερεύνηση της επίδρασης των κοινωνικοοικονομικών δεικτών της χώρας μας την περίοδο 2009-2018 στην τιμή του δείκτη της ανεργίας. Η μελέτη των επιδράσεων αυτών και η εξαγωγή συμπερασμάτων θα φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα στους φορείς χάραξης στρατηγικής στον τομέα της απασχόλησης.

Συνεπώς, η συγκεκριμένη εργασία προβάλλει μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον, καθότι θα διερευνήσει ένα χώρο που δεν έχει μελετηθεί συστηματικά στο συγκεκριμένο ερευνητικό θέμα.

6. Ερευνητικά ερωτήματα

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπως αναπτύσσεται στο θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, και ο προσωπικός προβληματισμός, σύμφωνα με τα εμπειρικά δεδομένα, οδήγησαν στη διατύπωση των κάτωθι ερευνητικών ερωτημάτων:

1. Πώς η οικονομική κρίση της Ελλάδας επηρέασε την απασχόληση και σε ποιο βαθμό;
2. Ποιες οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της ανεργίας την περίοδο της οικονομικής κρίσης;
3. Πώς επηρεάζεται η ανεργία και σε τι βαθμό από τη φτώχεια και τον πληθωρισμό στη χώρα μας;

7. Διάρθρωση της Διπλωματικής εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία περιλαμβάνει τέσσερα μέρη.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας, με τίτλο **Εισαγωγή**, καθορίζεται το πλαίσιο ένταξης της έρευνας. Αποτελείται από το αντικείμενο και τους ερευνητικούς στόχους της εργασίας καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία καλείται η ερευνήτρια να δώσει τις απαραίτητες απαντήσεις.

Το δεύτερο μέρος, με τίτλο **Θεωρητική Προσέγγιση**, αποτελείται από δύο κεφάλαια και περιλαμβάνει θεωρητική τεκμηρίωση του αντικειμένου της διπλωματικής. Παρουσιάζονται οι βασικές εννοιολογικές αποσαφηνίσεις στους όρους της ανεργίας και της οικονομικής κρίσης. Παράλληλα αναλύονται οι συγκεκριμένοι ορισμοί καθώς και οι διάφορες μορφές της ανεργίας, οι βασικοί λόγοι που τη δημιουργούν και οι συνέπειές της στην καθημερινότητα των Ελλήνων πολιτών, που παρουσιάζονται κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Στο τρίτο μέρος, με τίτλο **Ερευνητική Προσέγγιση**, γίνεται ανάλυση μεταξύ των μεταβλητών της ανεργίας, ως εξαρτημένης μεταβλητής, και των μεταβλητών της φτώχειας και του πληθωρισμού, ως ανεξάρτητες μεταβλητές.

Το τέταρτο μέρος, με τίτλο **Αποτελέσματα Έρευνας**, περιλαμβάνει την παρουσίαση και την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΕΡΓΙΑ

1.1. Εννοιολογική προσέγγιση της ανεργίας

Πριν ξεσπάσει η οικονομική κρίση στην Ελλάδα, ο δείκτης τόσο της βραχυχρόνιας όσο και της μακροχρόνιας ανεργίας ήταν αρκετά υψηλός. Σύμφωνα με τους Λάλο & Παπαπέτρου (2010), η ένδειξη αυτή αντανακλούσε τις εγγενείς παθογένειες της οικονομίας αλλά και το πρόβλημα στην αγορά εργασίας να προσφέρει θέσεις σε μακροχρόνια ανέργους.

Ανεργία θεωρείται η δυσκολία εύρεσης εργασίας με αμοιβή, ανάλογη των προσόντων, των κλίσεων και των ικανοτήτων τού εν δυνάμει εργαζόμενου. Υποδηλώνει την έλλειψη προσφοράς απασχόλησης, η οποία έχει ως αποτέλεσμα να μην εργάζονται άτομα ικανά να προσφέρουν. Δηλαδή λέγοντας ανεργία δεν αναφερόμαστε στην έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά στην έλλειψη εργασίας με αμοιβή. Ουσιαστικά πρόκειται για τα άτομα εκείνα τα οποία έχουν τη δυνατότητα και την επιθυμία να εργαστούν αλλά δε βρίσκουν την κατάλληλη εργασία.

Σύμφωνα με τη διατύπωση που κάνει το Διεθνές Γραφείο Εργασίας¹ με τον όρο άνεργος αναφερόμαστε στο σύνολο των πολιτών που δεν εργάζονται, εκφράζουν την επιθυμία να εργαστούν και βρίσκονται σε διαδικασία αναζήτησης εργασίας. Επιπλέον, δεν θεωρείται άνεργος εκείνος ο οποίος:

- Αναζητούσε εργασία για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια σταμάτησε την αναζήτηση.
- Επιθυμούσε να βρει μία θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης και κατάφερε να βρει μία θέση εργασίας μερικής απασχόλησης (υποαπασχόληση)
- Έχει απασχόληση η οποία όμως δεν ανταποκρίνεται στα προσόντα που διαθέτει και την εμπειρία που έχει αποκτήσει (ετεροαπασχόληση)

Για το πόσο σημαντική είναι η έννοια της ανεργίας, ο Δεδουσόπουλος (2000) αναφέρει χαρακτηριστικά *«η ανεργία γίνεται σημαντική στο βαθμό που η εξασφάλιση μιας μισθωτής θέσης απασχόλησης αποτελεί τη σημαντικότερη δυνατότητα αυτών των ομάδων να αποκτήσουν τους αναγκαίους πόρους που επιτρέπουν την επιβίωση, από τη στιγμή δηλαδή που πραγματοποιείται η εξασφάλιση εισοδήματος με τη μορφή του*

¹ International Labor Organization (<http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>)

μισθού και αποτελεί βασική παράμετρο της βιολογικής και κοινωνικής αναπαραγωγής των εργαζομένων».

Στις περιπτώσεις αυξημένης ανεργίας τα άτομα που επιθυμούν να εργαστούν είναι πολλαπλάσια των προσφερόμενων θέσεων. Επομένως, ο πληθυσμός της χώρας μας αποτελείται από το εργατικό δυναμικό², δηλαδή το άθροισμα του συνολικού αριθμού εργαζομένων και ανέργων, και το μη εργατικό δυναμικό, δηλαδή από εκείνους που είτε δεν αναζητούν εργασία, είτε απέχουν από τη διαδικασία αναζήτησης για διάφορους λόγους (συνταξιούχοι, ασθενείς κ.λπ.). Το εργατικό δυναμικό μίας χώρας προσδιορίζεται από το συνολικό μέγεθος του πληθυσμού, τη σύνθεση των ηλικιακών ομάδων και το συντελεστή συμμετοχής κάθε πληθυσμιακής ομάδας στην εργασία. Ο βαθμός συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό εκφράζεται ως εξής:

Βαθμός συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (%)

$$= \frac{\text{Εργατικό δυναμικό}}{\text{Συνολικός αριθμός πληθυσμού άνω των 16 ετών}} * 100$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 1

Βαθμός συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (%)

Ως φυσικό ποσοστό ανεργίας, σύμφωνα με τον Friedman, ορίζεται το ποσοστό που ισοδυναμεί με εκείνο το μισθό σύμφωνα με τον οποίο εξισώνεται η αγορά με τη ζήτηση εργασίας³. Υπάρχει η άποψη του Philips ο οποίος συνδέει τις μεταβολές της αμοιβής του εργαζομένου με το αντίστοιχο ποσοστό της ανεργίας. Η σχέση που συνδέει αυτές τις δύο έννοιες είναι αρνητική και μη γραμμική. Αυτό σημαίνει πως οι ονομαστικοί μισθοί παρουσιάζουν ραγδαία αύξηση στην περίπτωση όπου τα ποσοστά ανεργίας είναι σε χαμηλά επίπεδα και το αντίθετο⁴.

² Εργατικό δυναμικό Ελλάδας = Πληθυσμός της Ελλάδας – συνολικός αριθμός ατόμων που δεν μπορούν να εργαστούν.

³ Για παράδειγμα, οι μισθοί που καταβάλλονται στους εργαζομένους από τις επιχειρήσεις αποτελούν προσδιοριστικό παράγοντα που επηρεάζει τη ζήτηση εργασίας. Συγκεκριμένα, όσο ο μισθός αυξάνεται ή μειώνεται, τόσο η ζητούμενη εργασία μειώνεται ή αυξάνεται αντιστοίχως. Αντίθετα, η προσφορά εργασίας σχετίζεται με το άθροισμα του εργατικού δυναμικού, το σύνολο ωρών απασχόλησης των εργαζομένων, τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού και τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι.

⁴ Βαβούρα Ι. – Μανωλά Γ.(2006)

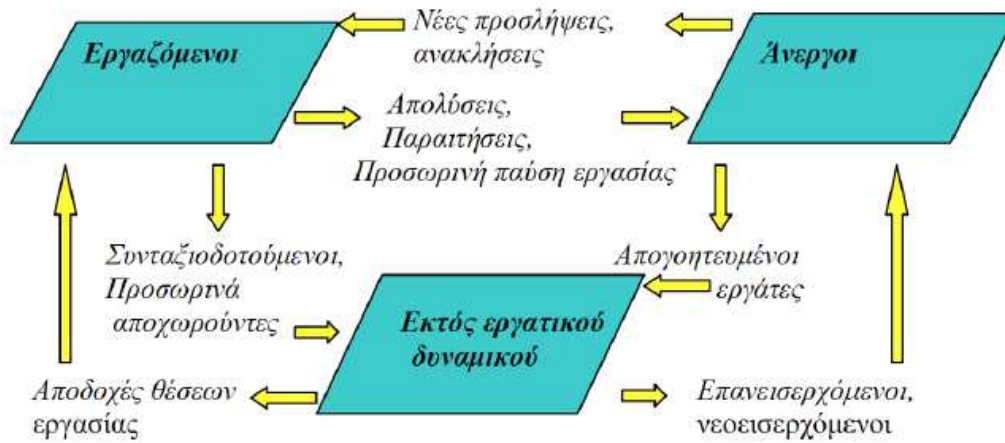
Στην οικονομική ανάλυση η διάκριση του πληθυσμού πραγματοποιείται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τον ενεργό και μη ενεργό οικονομικά. Το σύνολο του εργατικού δυναμικού μιας χώρας απαρτίζεται από το μέρος του πληθυσμού το οποίο είναι οικονομικά ενεργό και περιλαμβάνει αυτούς που είναι ικανοί και πρόθυμοι να εργαστούν. Τα άτομα αυτά διακρίνονται σε όσους είναι εργαζόμενοι και σε εκείνους που δεν εργάζονται δηλαδή είναι άνεργοι⁵ αλλά επιθυμούν και έχουν τη διάθεση να απασχοληθούν σε μία εργασία. Με τον όρο *μη εργατικό δυναμικό* αναφερόμαστε στα άτομα εκείνα που δε δύνανται να εργαστούν λόγω ηλικίας, ασθένειας, στράτευσης καθώς και άτομα που δεν επιθυμούν να εργαστούν. Οφείλουμε να τονίσουμε πως η έννοια του *άεργου* διαφέρει από τον *άνεργο*, αφού ο πρώτος δεν επιδιώκει να βρει εργασία ή έχει παραιτηθεί από τη διαδικασία αναζήτησης αυτής (Πετρινώτη, 1989).

Σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ., ως άνεργοι χαρακτηρίζονται τα άτομα τα οποία υπερβαίνουν το 15^ο έτος της ηλικίας τους και εφόσον (Ιεραμιάδη, 2008):

- δεν απασχολούνται έμμισθα, αφού δεν εργάστηκαν για τουλάχιστον μία ώρα εβδομαδιαίως, μία μέρα ημερολογιακά, πριν την έρευνα, και δεν είχαν μία απασχόληση που απουσίασαν έστω προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος κ.λπ.
- αναζητούν απασχόληση είτε με την ιδιότητα του έμμισθου, είτε για να δημιουργήσουν ατομική επιχείρηση
- έχουν διάθεση, είναι ικανοί και πρόθυμοι να ξεκινήσουν αμέσως την εργασία που τους προτείνεται
- ακολούθησαν κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες προκειμένου να επιτύχουν σε μία επιθυμητή εργασία.

Επομένως, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως ένα άτομο μπορεί είτε να απασχολείται, είτε να είναι άνεργο, είτε να βρίσκεται εκτός εργατικού δυναμικού, είτε σε κάποια ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ των θέσεων αυτών. Η κινητικότητα αυτή εκφράζεται παραστατικά στο ακόλουθο σχήμα.

⁵ Άνεργοι = Εργατικό δυναμικό – Απασχολούμενοι (Πουρναράκης, 1997). Εδώ παρατηρούμε ότι όσο λιγότερο είναι το σύνολο των απασχολούμενων, τόσο αυξημένος είναι ο αριθμός των ανέργων.

ΕΙΚΟΝΑ 1

Εικόνα αποτύπωσης της κινητικότητας στην αγορά εργασίας. Πηγή: Begg (1998)

Το ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται διαιρώντας το σύνολο των ανέργων μίας συγκεκριμένης περιοχής, για καθορισμένο χρονικό διάστημα, προς το συνολικό αριθμό του εργατικού δυναμικού. Δηλαδή,

$$\text{Ποσοστό ανεργίας (\%)} = \frac{\text{Συνολικός αριθμός ανέργων}}{\text{Συνολικός αριθμός εργατικού δυναμικού}} * 100$$

Ή

$$\text{Ποσοστό ανεργίας (\%)} = \frac{\text{Αριθμός ανέργων} - \text{Μη οικονομικά ενεργό εργατικό δυναμικό}}{\text{Συνολικός αριθμός εργατικού δυναμικού}} * 100$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 2

Εξίσωση υπολογισμού ποσοστού ανεργίας (%)

Αξίζει να σημειωθεί πως ο υπολογισμός του ποσοστού της ανεργίας με ακρίβεια δεν είναι εύκολη διαδικασία καθότι στον αριθμό αυτό δε συμπεριλαμβάνεται η ανεργία που παρουσιάζεται στους αγρότες, τους αυτοαπασχολούμενους και τις οικογενειακές επιχειρήσεις. Η μέτρηση της ανεργίας γίνεται από τον αρμόδιο δημόσιο φορέα όπου στη χώρα μας είναι ο Ο.Α.Ε.Δ.

Παράλληλα, σε αρκετές χώρες εφαρμόζονται και άλλοι τρόποι υπολογισμού της ανεργίας όπως (Κατσανέβας, 2001):

- Εφαρμογή ερευνών δημοσκόπησης του πληθυσμού.

- Καταχώρηση των ανθρώπων που αναζητούν εργασία από τους οργανισμούς του Ο.Α.Ε.Δ.

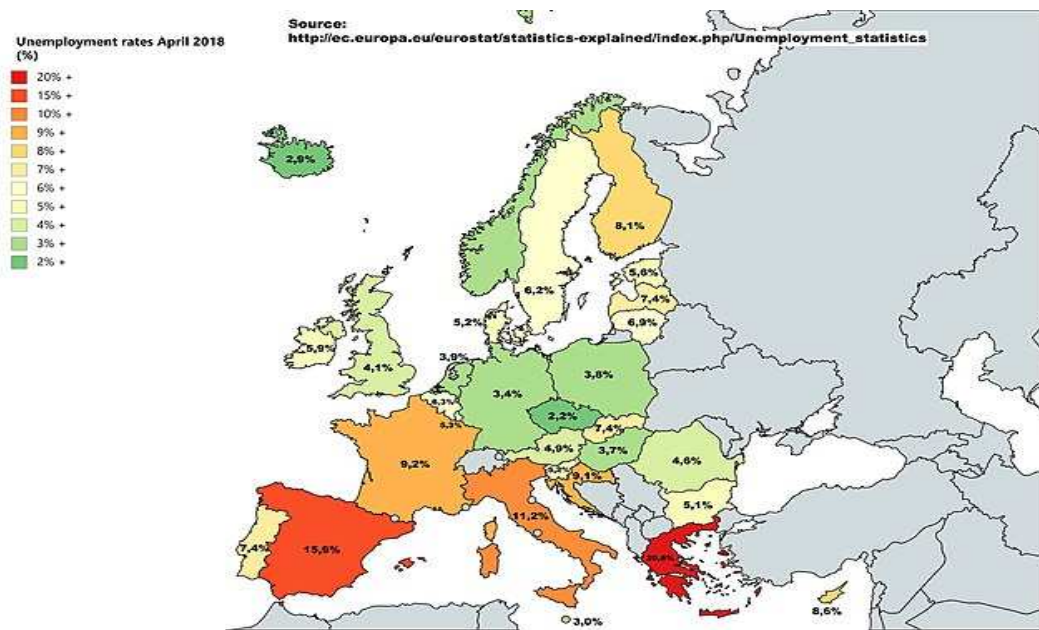
Κυρίαρχο ρόλο στην εξέλιξη της απασχόλησης διαδραματίζουν οι ακόλουθοι παράγοντες:

- Η εφαρμογή εξειδικευμένων προγραμμάτων τα οποία συντελούν στην προώθηση της απασχόλησης στους ανέργους.
- Η εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης από πιστοποιημένα εκπαιδευτικά κέντρα.
- Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.
- Η εφαρμογή πολιτικής ισότητας των δύο φύλων.
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού.
- Η ένταξη στα προγράμματα κατάρτισης των οικονομικών μεταναστών.

Επομένως, οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν νέο πλαίσιο γύρω από την έννοια της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης εργασίας.

Στον παρακάτω χάρτη απεικονίζονται τα ποσοστά ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον Απρίλιο του 2018. Παρατηρούμε μειωμένα ποσοστά στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη και αυξημένα στη Νότια και Δυτική Ευρώπη.

Ανεργία στην Ευρώπη 2018

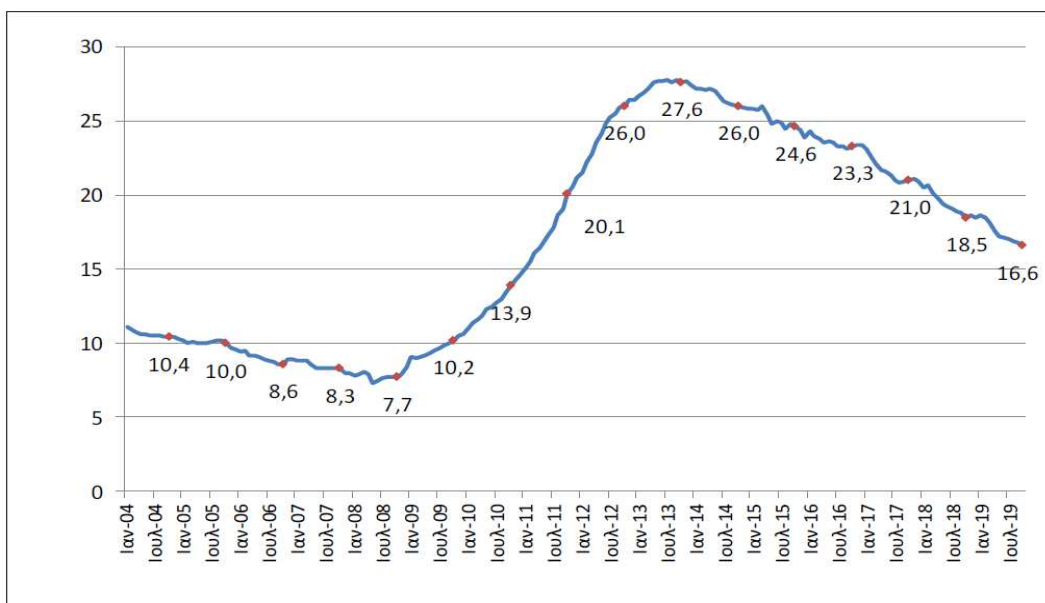

ΕΙΚΟΝΑ 2

Απεικόνιση της ανεργίας στην Ευρώπη το 2018

Η χώρα μας το έτος 2018 παρουσίασε το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ε.Ε. 20,8% ενώ η Κύπρος 8,6%, η Πορτογαλία 7,4 % και η Ιρλανδία 5,9%, χώρες οι οποίες επηρεάστηκαν και αυτές σημαντικά από τη διεθνή οικονομική κρίση. Η Γερμανία παρουσιάζει το πιο χαμηλό ποσοστό ανεργίας 3,4%, ακολουθεί η Ουγγαρία 3,7% και τέλος η Πολωνία 3,8%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το παρακάτω διάγραμμα το οποίο απεικονίζει την κατάσταση ανεργίας στη χώρα μας, την περίοδο 2007-2019 με κορύφωση τα έτη 2013 και 2014 όπου το ποσοστό άγγιξε το 28%.

Οι τιμές που σημειώνονται στη καμπύλη αναφέρονται στο μήνα Οκτώβριο κάθε έτους

ΓΡΑΦΗΜΑ 1

*Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα (2007-2019) και εν μέσω της κρίσης της οικονομίας.
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019)*

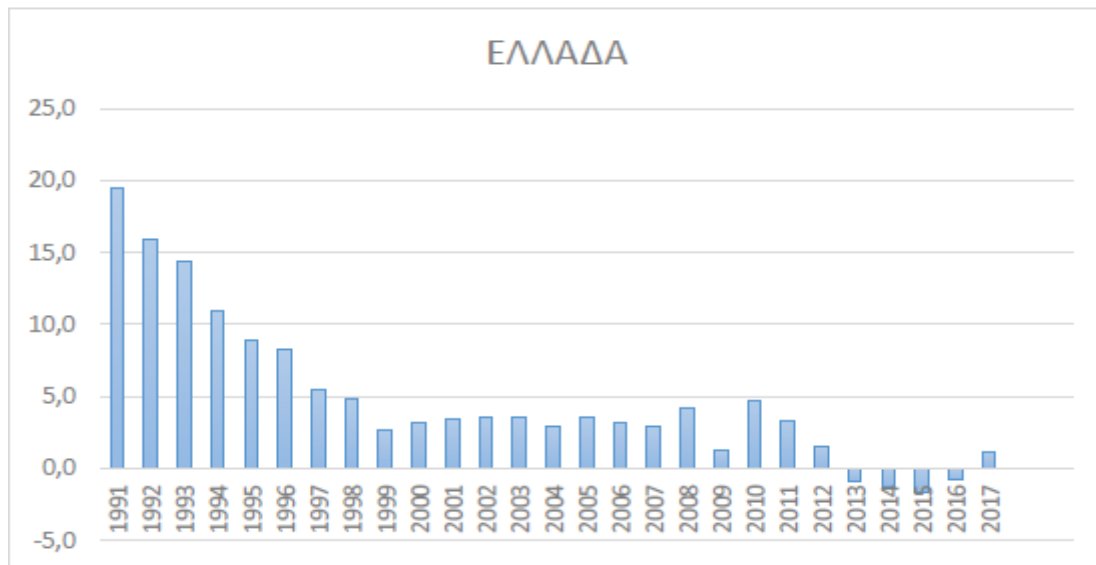
Μελετώντας το παραπάνω διάγραμμα, παρατηρούμε ότι την περίοδο 2004-2018 παρουσιάζονται αρκετές διακυμάνσεις όσον αφορά στην εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα του ανωτέρω γραφήματος κάνουν σαφές ότι, κατά την τελευταία δεκαετία, η ανεργία διαμορφώθηκε από τα χαμηλότερα επίπεδα, αγγίζοντας το 2008 ποσοστό ίσο με 7,9%, στα υψηλότερα, όπου η ανεργία το 2013 σημείωσε την ανώτερή της τιμή, ήτοι 27,6%. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι η ανεργία αυξάνεται με μεγάλη ένταση την περίοδο 2009-2013. Σε αντίθεση, κατά την περίοδο 2014-2018, παρατηρείται μία σταδιακή συρρίκνωση του ετήσιου ποσοστού ανεργίας. Το Νοέμβριο του 2019 ο δείκτης ανεργίας ανέρχεται στο 16,5%, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας υπάρχει αναρτημένος σχετικός πίνακας, όπου περιγράφονται τα ποσοστά ανεργίας στον ελλαδικό χώρο για τη χρονική περίοδο 1975 μέχρι και σήμερα.

1.2. Εννοιολογική προσέγγιση και σημασία της έννοιας του πληθωρισμού

Αξίζει, στο σημείο αυτό, να προσδιορίσουμε την έννοια του πληθωρισμού. Με τον όρο πληθωρισμός αναφερόμαστε στη διαρκή και σημαντική αύξηση των τιμών, των προϊόντων και των υπηρεσιών, που αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της πραγματικής αγοραστικής αξίας του χρήματος. Ο τιμάριθμος αποτελεί το στατιστικό μοντέλο το οποίο χρησιμοποιούμε για να παρακολουθούμε τον πληθωρισμό.

Η άνοδος στις τιμές, που παρατηρείται, οφείλεται κυρίως στις οικονομικές δυνάμεις οι οποίες εμφανίζονται στην αγορά. Σε αρκετές περιπτώσεις, το κράτος μέσω της πολιτικής του ασκεί έλεγχο, καθορίζοντας το υπέρτατο όριο των τιμών. Σε περιπτώσεις όπου η τιμή που επιβάλλεται είναι πιο χαμηλή από αυτή που θα διαμορφωνόταν σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, θα εμφανισθούν ελλείμματα αγαθών. Αυτή η κατάσταση, ανεξάρτητα από το ότι οι τιμές μένουν στάσιμες, λέγεται πληθωριστική. Αντιθέτως, όταν υπάρχει αύξηση των τιμών, για μία και μοναδική φορά, χωρίς όμως αυξητική τάση, η κατάσταση αυτή παύει να λέγεται πληθωρισμός. Ο δείκτης που εκφράζει το ρυθμό του πληθωρισμού έχει σημαντικές διακυμάνσεις από έτος σε έτος και από χώρα σε χώρα. Κατά τη διάρκεια περιόδων πληθωρισμού οι τιμές όλων των προϊόντων και οι μισθοί αναλογικά δεν αυξάνονται. Εξαιτίας αυτού η κατανομή εισοδήματος επηρεάζεται από τον πληθωρισμό (Blanchard, 2012).

Ο πληθωρισμός για τη χρονική περίοδο 1991-2017 παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις, όπως φαίνεται στο ακόλουθο γράφημα. Οι ανεπαρκώς ανταγωνιστικές συνθήκες, σε σημαντικούς τομείς για τις τιμές του καταναλωτή, είναι παράγοντες που ωθούν στα πολύ χαμηλά επίπεδα του πληθωρισμού από το 2011 και μετά.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2

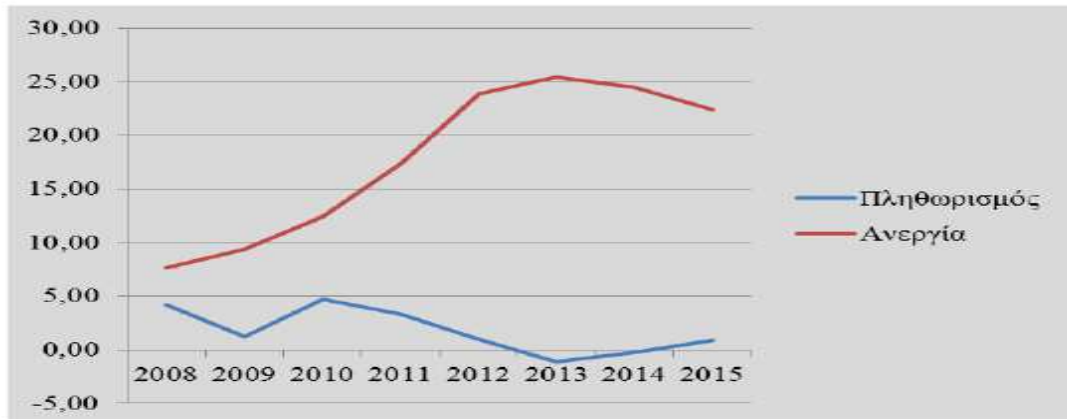
Αποτύπωση της εξέλιξης του πληθωρισμού στη χώρα μας την περίοδο 1991-2017

Η έννοια του αποπληθωρισμού παρατηρείται όταν έχουμε διαρκή μείωση του επιπέδου των τιμών ή συνεχή μείωση του χρήματος και των πάσης φύσεως χρηματοδοτήσεων. Στη χώρα μας, λόγω της οικονομικής κρίσης και του αδιεξόδου που δημιουργήθηκε, οδηγηθήκαμε σε αυξημένη προσφορά η οποία εκ των πραγμάτων δεν μπορούσε να απορροφηθεί από την εξαιρετικά περιορισμένη ή ανύπαρκτη ζήτηση. Ο αποπληθωρισμός είναι μία εξαιρετικά επικίνδυνη εξέλιξη της οικονομίας, καθώς συνοδεύεται από μεγάλη αύξηση της φορολογίας και μείωση των θέσεων εργασίας. Οπότε στην περίπτωση αυτή, οι τιμές ανεβαίνουν, λόγω της υπερφορολόγησης, γεγονός το οποίο επιβαρύνει τις επιχειρήσεις και οι οποίες με τη σειρά τους μετακυλούν το κόστος στον τελικό καταναλωτή.

Όπως παρατηρούμε στο ακόλουθο γράφημα, ο πληθωρισμός συνεχώς μειώνεται αγγίζοντας το 2013 αρνητικά ποσοστά, ενώ θετικές τιμές παρουσιάζονται το έτος 2015. Η συνεχής αυτή μείωση του πληθωρισμού έρχεται σε αντίθεση με την κεϋνσιανή θεωρία για αύξηση του πληθωρισμού στην περίπτωση της χρηματοδότησης των ελλειμμάτων με δανεισμό, όπως συμβαίνει στη χώρα μας. Η εικόνα αυτή που παρατηρείται οφείλεται κυρίως στις (I.O.B.E, 2013):

- μειώσεις των αμοιβών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα
- περικοπές των συντάξεων
- μειώσεις του εγχώριου διαθέσιμου εισοδήματος

- αυξήσεις του επιπέδου τιμών

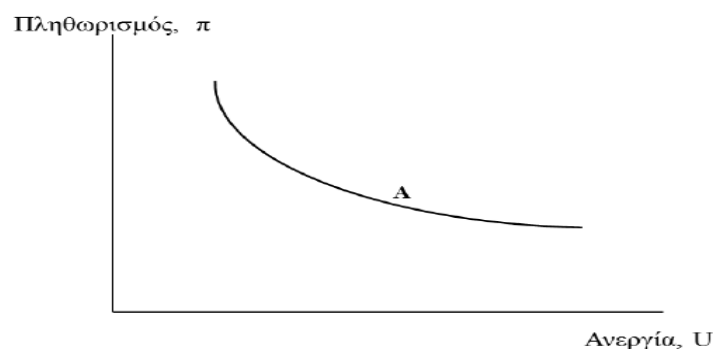

ΓΡΑΦΗΜΑ 3

*Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας στη χώρα μας την περίοδο 2008-2015.
Πηγή δεδομένων: IMF*

1.3. Παρουσίαση της καμπύλης Philips

Τη δεκαετία του 1950 ο Philips, μελετώντας τη σχέση που διαμορφωνόταν μεταξύ των μισθών και του πληθωρισμού στη Μ. Βρετανία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αναπτύσσεται μία αρνητική σχέση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας. Αυτή η σχέση ερμηνεύεται ως εξής: όταν παρουσιάζεται αύξηση στον πληθωρισμό, τότε παρατηρείται μείωση στο ποσοστό ανεργίας και αντίστροφα. Τη σχέση αυτή την εξέφρασε με τη μορφή καμπύλης, όπως παρουσιάζεται στο ακόλουθο σχήμα:

ΕΙΚΟΝΑ 3

Καμπύλη Philips

Η συγκεκριμένη καμπύλη αποτυπώνει όλες τις δυνατές συσχετίσεις ανεργίας και πληθωρισμού, όπως παρουσιάζονται στη βραχυχρόνια περίοδο καθώς οι μεταβολές της καμπύλης της συνολικής ζήτησης μετατοπίζουν την οικονομία κατά μήκος της καμπύλης της βραχυχρόνιας συνολικής προσφοράς. Όσο αυξάνεται η συνολική ζήτηση τόσο αυξάνεται η παραγωγή για το συγκεκριμένο προϊόν της οικονομίας. Επίσης, όσο αυξάνεται η ανεργία, λόγω της υπερβάλλουσας προσφοράς εργατικού δυναμικού, τόσο οι μισθοί μειώνονται με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε σε μείωση του πληθωρισμού. Η εξέλιξη αυτών των μεγεθών είναι αρκετά πολύπλοκη και σχετίζεται με πολλούς παράγοντες.

Η καμπύλη Philips εκφράζεται με τη μορφή αντίστροφης σχέσης μεταξύ του πληθωρισμού και της ανεργίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στις περιόδους υψηλής ανεργίας υπάρχουν χαμηλές μισθολογικές αυξήσεις στους εργαζομένους, το κόστος των επιχειρήσεων δεν αυξάνεται, άρα δεν υπάρχει λόγος να αυξηθούν οι τιμές των προϊόντων από τις επιχειρήσεις. Έχουμε επομένως χαμηλό πληθωρισμό. Αντίθετα, όταν η ανεργία μειώνεται, οπότε αυξάνεται η δύναμη των εργατικών σωματείων πετυχαίνοντας υψηλές μισθολογικές αυξήσεις, αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής από τις επιχειρήσεις, οπότε και αυτές με τη σειρά τους αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων τους. Έτσι, στη βραχυχρόνια καμπύλη Philips υψηλά ποσοστά ανεργίας συνυπάρχουν με χαμηλά ποσοστά πληθωρισμού και το αντίστροφο, δηλαδή χαμηλά ποσοστά ανεργίας συνυπάρχουν με υψηλά ποσοστά πληθωρισμού.

Η καμπύλη Philips στη σύγχρονη μορφή της υποδηλώνει ότι υπάρχει εξάρτηση του πληθωρισμού από τους ακόλουθους συντελεστές:

- Τον αναμενόμενο πληθωρισμό όπως θα διαμορφωθεί
- Την απόκλιση της ανεργίας από το φυσικό ποσοστό, που ονομάζεται κυκλική ανεργία
- Τις διαταραχές στην προσφορά

Οι παραπάνω παράγοντες συνδέονται με την εξίσωση που ακολουθεί :

$$\text{Πληθωρισμός} = \text{Προσδοκώμενος πληθωρισμός} - (\beta * \text{κυκλική ανεργία}) + \text{Διαταραχές της προσφοράς}$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 3

Εξίσωση υπολογισμού πληθωρισμού

1.4. Είδη ανεργίας

Οι οικονομολόγοι αποδίδουν την εμφάνιση της ανεργίας σε πληθώρα παραγόντων όπως (Δεδουσόπουλος, 2004):

- Οι αλλαγές στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού
- Οι τεχνολογικές αλλαγές σε συνδυασμό με τα μεταβαλλόμενα πρότυπα διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων

Στην οικονομική βιβλιογραφία η ανεργία χωρίζεται στις ακόλουθες κατηγορίες, σύμφωνα με τους λόγους και τις αιτίες που την προκαλούν και κατά συνέπεια, απαιτείται και διαφορετική αντιμετώπιση για κάθε είδος. Τα αίτια τα οποία προκαλούν την εμφάνιση υψηλών ποσοστών ανεργίας, καθορίζουν τον τρόπο αντιμετώπισής της και τη σοβαρότητά της. Στη συνέχεια αναφέρουμε τα κυριότερα είδη ανεργίας τα οποία συναντάμε στη βιβλιογραφία:

- Η εποχιακή ανεργία
- Η ανεργία τριβής
- Η διαρθρωτική ανεργία
- Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ή κεϋνσιανή ανεργία.
- Ηθελημένη ή εκούσια ανεργία
- Αθέλητη ή ακούσια ανεργία.
- Κλασική ή πραγματική μισθολογική ανεργία
- Βραχυχρόνια ανεργία
- Μακροχρόνια ανεργία
- Δηλωμένη/άδηλη ανεργία

1.4.1. Εποχιακή ανεργία

Ως εποχιακή ανεργία χαρακτηρίζεται, όπως αναφέρουν οι Sapsford & Tzannatos, εκείνη η οποία παρουσιάζεται λόγω του χαμηλού επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας που παρατηρείται σε κάποιους τομείς της οικονομίας, σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους του έτους. Πολλές επιχειρήσεις εμφανίζουν σημαντικές αλλαγές στην παραγωγή τους στη διάρκεια του χρόνου. Οι αλλαγές αυτές ακολουθούνται από παρόμοιες μεταβολές στον τομέα της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και, συνεπώς, από αυξομειώσεις στην τιμή του δείκτη ανεργίας. Η παρουσία τους είναι συστηματική κάθε έτος, εξαρτώμενη πάντα από την εποχή και μάλιστα έχουν, σε αρκετά μεγάλο βαθμό, δυνατότητα πρόβλεψης. Το κύριο γνώρισμά της είναι η ετήσια επανάληψή της, ο προσωρινός της χαρακτήρας και η μικρή χρονική της διάρκεια. Παρ' όλα αυτά, η εποχιακή ανεργία δεν αποτελεί σημαντικό οικονομικό πρόβλημα γιατί αντιμετωπίζεται με την εύρεση εργασίας με τη μορφή συμπληρωματικής απασχόλησης, ώστε να μην παραμένουν άνεργοι για μεγάλο χρονικό διάστημα.

1.4.2. Ανεργία τριβής

Είναι αυτή η μορφή που παρατηρείται, όταν η αγορά δεν έχει τη δυνατότητα να δώσει άμεσα εργασία στους άνεργους, παρότι υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις εργασίας, τις οποίες οι άνεργοι πληρούν, έχοντας τα αντίστοιχα απαραίτητα προσόντα και τη διαθέσιμη επαγγελματική εμπειρία. Ουσιαστικά δημιουργείται από την περίοδο αναζήτησης εργασίας, που παρεμβάλλεται, όταν οι εργαζόμενοι βρίσκουν νέα εργασία. Η ανεργία τριβής είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας των εργαζομένων να εντοπίζουν εγκαίρως τις κενές θέσεις σε επιχειρήσεις αλλά και της αδυναμίας των επιχειρήσεων να βρουν τους άνεργους. Η απόσταση, ανάμεσα στην περιοχή όπου αποτυπώνεται ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, είναι ένας λόγος στον οποίο οφείλεται η συγκεκριμένη μορφή ανεργίας. Γενικά οφείλεται στην έλλειψη ενός πλήρους συστήματος ενημέρωσης για θέματα εξυπηρέτησης ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας. Προκύπτει εξαιτίας της ακατάπαυστης μετακίνησης των ανθρώπων ανάμεσα σε περιοχές και θέσεις εργασίας ή σε διάφορα στάδια του κύκλου ζωής. Από αυτό το είδος ανεργίας βάλονται περισσότερο οι νέοι, καθότι αποτελούν τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και είναι αυτοί που λαμβάνουν πιο εύκολα

αποφάσεις, ώστε να αλλάξουν εργασία, αναζητώντας μία καλύτερη. Αυτό συμβαίνει διότι πιθανόν δεν έχουν βρει, από την έναρξη του επαγγελματικού τους βίου, την εργασία που τους αρμόζει. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι έρευνα του Οργανισμού Έρευνας και Ανάλυσης: Διανέοσις⁶ (2017) έδειξε ότι το 97,1% του ερευνητικού δείγματος θεωρεί ότι η ανεργία των νέων αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για την Ελλάδα. Επίσης, από αυτό το είδος ανεργίας πλήττονται σε υψηλό βαθμό και οι γυναίκες, εφόσον αυξάνονται τα άτομα που εισέρχονται και επανεισέρχονται στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, σε αυτή την κατηγορία ανήκουν και τα άτομα που προσφέρουν εργασία κάποιες περιόδους του χρόνου και όχι όλο το χρόνο π.χ. φοιτητές.

Λέγεται και ηθελημένη ανεργία, δηλαδή είναι εκείνη που βελτιώνει τη θέση του ατόμου, αλλά και την εικόνα της εθνικής οικονομίας. Αυτό επιτυγχάνεται, εφόσον κατευθύνει τους ανέργους προς τις εργασίες που βρίσκουν πιο ισχυρά κίνητρα, αυξάνοντας την παραγωγικότητά τους. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών, μειώνοντας έτσι τις πιέσεις του πληθωρισμού. Η κύρια διαφορά μεταξύ της ανεργίας τριβής και των άλλων ειδών ανεργίας είναι η βραχυχρόνια διάρκειά της.

Επίσης, κατά τον Δεδουσόπουλο (2000), η ανεργία τριβής αποτελεί ένα χαρακτηριστικό είδος της εθελοντικής ανεργίας, όπου οι άνθρωποι επιλέγουν να παραμένουν άνεργοι, παρά να ακολουθούν μία διαδικασία εύρεσης εργασίας.

Σύμφωνα με τον James Hughes «οι άνεργοι που αντιμετωπίζουν ανεργία τριβής είναι αυτοί για τους οποίους υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας». Αυτές οι εργασίες είναι κατάλληλες για τα προσόντα και τις εργασιακές δεξιότητες των ανέργων, σχετικά κοντά στην κατοικία τους και αμείβονται με τον καθιερωμένο μισθό⁷.

1.4.3. Διαρθρωτική ανεργία

Η αναντιστοιχία που διαφαίνεται μεταξύ των προσόντων και της εξειδίκευσης των ανέργων και αυτών που είναι απαραίτητα για την κάλυψη των θέσεων εργασίας, ονομάζεται διαρθρωτική. Η αυξητική τάση της ανεργίας οφείλεται κυρίως στις

⁶ Η Διανέοσις είναι ένας ανεξάρτητος, μη-κερδοσκοπικός ερευνητικός οργανισμός που: α) παράγει μελέτες και ερευνητικό έργο πάνω στα σημαντικά θέματα της εποχής μας, επιδιώκοντας να προσφέρει συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής, β) διενεργεί σε βάθος δημοσιογραφικές έρευνες δίνοντας έμφαση στην τεκμηριωμένη ανάλυση και την ολοκληρωμένη πληροφόρηση και γ) αναπτύσσει εργαλεία και πρωτοβουλίες στον χώρο των ανοιχτών δημοσίων δεδομένων, με στόχο τη συλλογή, επεξεργασία και δημοσίευσή τους.

⁷ Βαβούρα Ι. – Μανωλά Γ.(2006)

διαρθρωτικές αλλαγές της παραγωγής. Στους τομείς που παρακμάζουν, οι επιχειρήσεις διακόπτουν τις εργασίες και/ή μειώνουν την παραγωγή τους και συνεπώς τις θέσεις εργασίας. Ταυτόχρονα, οι άνεργοι που προέρχονται από κλάδους που βρίσκονται σε κρίση δε διαθέτουν τα επαρκή προσόντα για τις νέες δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις. Η δημογραφική σύνθεση του ενεργού πληθυσμού επιδρά στην προσφορά και τη ζήτηση της ανεργίας. Οι ρυθμίσεις και οι θεσμικοί κανόνες επιδρούν σημαντικά στη λειτουργία της αγοράς εργασίας και ιδιαίτερα η σχετική νομοθεσία προστασίας της εργασίας και τα συστήματα αποζημίωσης και παροχών ανεργίας. Σύμφωνα με τους Branson & Litvack (1998), η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται στην αλλαγή της κλασικής διάρθρωσης της απασχόλησης, τις αυξημένες απαιτήσεις για τα προσόντα των ενδιαφερομένων καθώς και τις γεωγραφικές αποστάσεις μεταξύ κενών θέσεων και ανέργων.

Οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας καλούνται να αντιμετωπίσουν αυτή τη μορφή ανεργίας χωρίς να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες που απαιτούνται από τους εργοδότες. Δηλαδή, ενώ υπάρχουν θέσεις εργασίας, οι άνεργοι δεν μπορούν να τις καλύψουν είτε λόγω έλλειψης προσόντων, είτε διότι αυτές βρίσκονται σε άλλη αγορά εργασίας. Αυτού του είδους η ανεργία οφείλεται κυρίως στα προβλήματα της αγοράς εργασίας. Επομένως, είναι πιο έντονη στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου εμφανίζονται πολλές ατέλειες. Αυτή η μορφή ανεργίας σχετίζεται με την έννοια της δυναμικής οικονομίας, που βρίσκει προσαρμογή στις νέες συνθήκες που δημιουργεί η διαθεσιμότητα παραγωγικών συντελεστών και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών⁸ (δημιουργία τεχνολογικής ανεργίας). Δημιουργούνται έτσι σύγχρονα επαγγέλματα και καταργούνται άλλα λόγω της μεταβολής στη διάρθρωση της ζήτησης, αυξάνοντας τη ζήτηση κάποιων αγαθών και παράλληλα μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται επίσης και στην έλλειψη πληροφόρησης και γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων.

Το συμπέρασμα είναι ότι η προσφορά εργασίας πρέπει να προσαρμοστεί ώστε να γίνει ελκυστική στους εργοδότες. Ο Standing επισημαίνει ότι *«μία τέτοια αντίληψη εμμέσως ρίχνει το βάρος ή την ευθύνη για την ανεργία στους ανέργους, που “αποτυγχάνουν” ή “αδυνατούν” να προσαρμοστούν, παρά στους εργοδότες ή στις κυβερνήσεις»*.

⁸ Δεδουσόπουλος Απ. (2004)

Μελετώντας την ανεργία τριβής και τη διαρθρωτική ανεργία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η οικονομία της χώρας μας πάντα διαθέτει εργαζομένους σε αναζήτηση εργασίας αλλά και διαρθρωτικά χαρακτηριστικά επιμέρους τμημάτων της αγοράς εργασίας, που δημιουργούν υπερβάλλουσα προσφορά. Επομένως, το άθροισμα της ανεργίας τριβής και της διαρθρωτικής ανεργίας διαμορφώνουν το φυσικό ποσοστό ανεργίας της οικονομίας μας, δηλαδή:

$$\text{Φυσικό ποσοστό ανεργίας} = \text{Ανεργία τριβής} + \text{Διαρθρωτική ανεργία}$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 4

Εξίσωση υπολογισμού φυσικού ποσοστού ανεργίας

1.4.4. Ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία

Είναι η ανεργία που οφείλεται στην ανεπαρκή ζήτηση, ονομαζόμενη και κεϋνσιανή ανεργία, καθότι έχει ταυτιστεί με τη θεωρία για την ανεργία του Keynes. Προέρχεται από τη φθίνουσα πορεία στην οικονομική δραστηριότητα σε περιόδους ύφεσης του οικονομικού κύκλου και από την αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά εργατικού δυναμικού. Η περίοδος της ύφεσης, σύμφωνα με τους Λιανό και Παπαβασιλείου (2003), διέπεται από αυξημένα επίπεδα ανεργίας, χαμηλή ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά, λόγω του χαμηλού εισοδήματος των καταναλωτών, χαμηλή κερδοφορία ή και εμφάνιση ζημιών για πολλές επιχειρήσεις και έλλειψη επενδυτικών δραστηριοτήτων. Οι παραγωγικές μονάδες μειώνουν σημαντικά την παραγωγή τους εφόσον οι καταναλωτές καλύπτουν τις ανάγκες τους με λιγότερα προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτό συνεπάγεται μείωση των εργαζομένων και διακοπή νέων προσλήψεων.

Αυτή η μορφή ανεργίας έχει κυκλικό χαρακτήρα, επαναλαμβανόμενο και η διάρκειά της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Η πιθανότητα οι απολυμένοι να βρουν δουλειά είναι πολύ μικρή λόγω της άσχημης οικονομικής κατάστασης. Η ανεργία θα προχωρήσει στην περαιτέρω μείωση του εισοδήματος και κατά συνέπεια τη μεγαλύτερη μείωση της ζήτησης. Στην περίπτωση που η κυκλική ανεργία παρατείνεται μετατρέπεται σε χρόνια ανεργία⁹. Η κυκλική ανεργία εκφράζεται

⁹ Κατσανέβας Θ., (2001)

ως τη διαφορά του πραγματικού ποσοστού ανεργίας και του φυσικού ποσοστού ανεργίας ως εξής:

Ποσοστό κυκλικής ανεργίας = Πραγματικό ποσοστό ανεργίας – Φυσικό ποσοστό ανεργίας.

ΕΞΙΣΩΣΗ 5

Εξίσωση υπολογισμού ποσοστού κυκλικής ανεργίας

Η θεωρία του Keynes εκφράζει την κυκλική ανεργία όσον αφορά στη μακροοικονομική ισορροπία στη βραχυχρόνια περίοδο. Η κεϋνσιανή θεωρία υποστηρίζει ότι το πρόβλημα λύνεται στο σημείο που αφορά στη συνολική ζήτηση και αντιτίθεται στη θεώρηση ότι η ανελαστικότητα των μισθών και η μείωσή τους αρκεί για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Πάντως με 1% αύξηση του Α.Ε.Π. οδηγούμαστε σε πιο μικρή μείωση της ανεργίας, επειδή ένα μέρος από αυτήν την αύξηση οφείλεται στις υπερωρίες των ήδη εργαζομένων και ενώ η ανεργία φθίνει, άτομα τα οποία δεν έχουν εγγραφεί στον Ο.Α.Ε.Δ. προσπαθούν να βρουν απασχόληση, κάτι που συνεπάγεται αύξηση στο ποσοστό ανεργίας. Αυτός ο τύπος ανεργίας είναι σύμφωνος με τους οικονομικούς κύκλους και έχει αντίστροφη σχέση με τον πληθωριστικό δείκτη, ο οποίος για τη χώρα μας την περίοδο 2008-2018 απεικονίζεται γραφικά στο ακόλουθο γράφημα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

Δείκτης ανεργίας 2008-2018. Πηγή: Trading of Economics

1.4.5. Τεχνολογική ανεργία

Λέγεται η ανεργία που συναντάται όταν η ανθρώπινη εργασία αντικαθίσταται από μηχανές. Η αλλαγή στις τεχνικές μεθόδους παραγωγής οδηγεί στο να

υποκαθίστανται οι άνθρωποι από σύγχρονα μηχανήματα, μειώνοντας έτσι το κόστος παραγωγής και έτσι η παραγωγή καθίσταται πιο συμφέρουσα από τη χρήση των ανθρώπινων πόρων. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός συμβάλλει στην εξοικονόμηση εργασίας, εφόσον η παραγωγή των ίδιων προϊόντων απαιτεί μειωμένο εργατικό δυναμικό. Η τεχνολογική ανεργία δρα διαβρωτικά στον εργασιακό τομέα, έχοντας ως συνοδό άλλες μορφές ανεργίας όπως την κυκλική ή τη διαρθρωτική και δεν οφείλεται στην εξέλιξη της τεχνολογίας, αλλά στον τρόπο που χρησιμοποιείται. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η τεχνολογία ταυτόχρονα αναιρεί θέσεις εργασίας και κατασκευάζει άλλες. Γενικά προχωρά στη μείωση θέσεων εργασίας χαμηλού κόστους και παραγωγικότητας, δημιουργώντας άλλες περισσότερο παραγωγικές, εξειδικευμένες και υψηλότερου μισθού. Θα πρέπει όμως να διευκρινίσουμε ότι το θέμα της τεχνολογικής ανεργίας δεν προκαλείται από την τεχνολογία αυτή καθαυτή, αλλά από τη διαδικασία χρησιμοποίησή της¹⁰. Πράγματι ο Krugman (1994) συμπεραίνει ότι η εισαγωγή της τεχνολογίας και η προηγμένη εξέλιξή της έχει δημιουργήσει ζήτηση για εργαζόμενους με υψηλές ικανότητες και υψηλό μορφωτικό επίπεδο, ενώ παράλληλα συνέβαλε στη μείωση της ζήτησης εργασίας για άτομα που χαρακτηρίζονται από χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και γνώσεων.

1.4.6. Ηθελημένη ή εκούσια ανεργία

Ένα άτομο θεωρείται εκούσια άνεργο στην περίπτωση που, ενώ του προσφέρεται μία θέση για απασχόληση, συνεχίζει την έρευνα για μία καλύτερη, χωρίς να αποδεχτεί την προσφερόμενη.

1.4.7. Αθέλητη ή ακούσια ανεργία

Ένα άτομο θεωρείται ακούσια άνεργο, όταν ενώ θέλει να εργαστεί διαθέτοντας τα απαιτούμενα προσόντα και με την τρέχουσα ή την πιο χαμηλή αμοιβή, η προσπάθειά του στην αναζήτηση εργασίας δεν έχει αποτέλεσμα¹¹. Σε κάποιο βαθμό αυτή η ανεργία έχει συσχετιστεί με την ανεργία λόγω ελλειπών συνολικής ζήτησης για προϊόντα.

¹⁰ Δεδουσόπουλος Α., (2000), σελ. 145.

¹¹ Πετρινώτη Ξ., (1989)

1.4.8. Βραχυχρόνια/Μακροχρόνια ανεργία

Η διάκριση αυτή πραγματοποιείται με βάση τη χρονική διάρκεια της ανεργίας. Συγκεκριμένα άνεργος έως δώδεκα μήνες θεωρείται βραχυχρόνια άνεργος και άνω των δώδεκα μηνών θεωρείται μακροχρόνια άνεργος.

1.4.9. Δηλωμένη/Άδηλη ανεργία

Πρόκειται για το είδος της ανεργίας όπου υπάρχει η δυνατότητα να μετρηθεί. Η άδηλη ανεργία αφορά στην ομάδα των γυναικών οι οποίες απευθύνονται στις οικογενειακές ή προσωπικές γνωριμίες για να διασφαλίσουν μία θέση εργασίας.

1.4.10. Κλασική ή πραγματική μισθολογική ανεργία

Η συγκεκριμένη μορφή ανεργίας παρουσιάζεται όταν οι μισθοί σε μία ανταγωνιστική αγορά εργασίας πιέζονται πάνω από την ισορροπία.

1.5. Επιπτώσεις ανεργίας

Η ανεργία και ιδιαίτερα την περίοδο της οικονομικής κρίσης παρουσιάζει σημαντικές επιδράσεις στην ψυχολογία των ανθρώπων δημιουργώντας, ανάμεσα σε άλλα προβλήματα, άγχος, κόπωση, ανασφάλεια και κατάθλιψη. Επίσης, έχει σημαντικές επιπτώσεις και στην κοινωνική ζωή των ανθρώπων, αποτελώντας αιτία για οικογενειακά προβλήματα, κοινωνική απομόνωση και στιγματισμό. Το πρόβλημα είναι δυσεπίλυτο και σχετίζεται με διάφορους παράγοντες, διότι οι συνέπειες είναι άμεσες και έμμεσες, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, οικονομικές, ψυχολογικές και κοινωνικές.

Η ανεργία έχει επιπλέον σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην οικονομία όσο και στην ίδια την κοινωνία. Η ανεργία μειώνει το βιοτικό επίπεδο των ανέργων και το αίσθημα αυτοπεποίθησης ενώ η αβεβαιότητα και το άγχος, που προκαλεί, δημιουργούν πολλά κοινωνικά προβλήματα. Λόγω της ανεργίας παρατηρείται μία ομάδα νέων ανθρώπων να απομακρύνονται κοινωνικά καθότι δε διαθέτουν χρήματα και μία άλλη ομάδα νέων να προσφεύγουν σε φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας.

Η ανεργία δημιουργεί ποικίλα κοινωνικά προβλήματα σε διάφορες κατηγορίες ανέργων. Παρατηρούμε ότι στους νεότερους σχετίζεται με την απώλεια τρέχουσας παραγωγής και περιορίζει την πιθανή παραγωγικότητά τους στο μέλλον. Στους μεγαλύτερους, η ανεργία αποτελεί σοβαρότερο πρόβλημα, αφού οι εργοδότες δεν

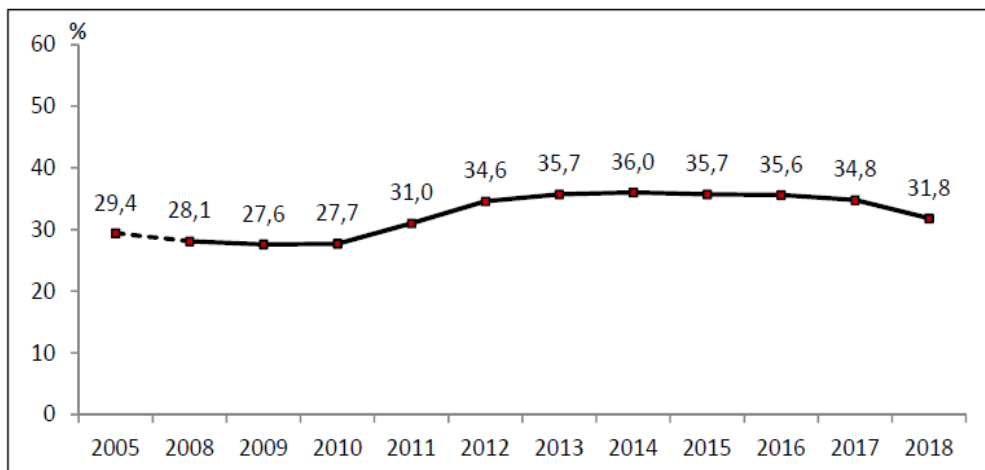
προτιμούν άτομα μεγάλης ηλικίας γιατί τα θεωρούν λιγότερο ευέλικτα, με αυξημένες υποχρεώσεις, μικρότερες αντοχές και τελικά λιγότερες δεξιότητες.

Ακόμη, μία σοβαρή συνέπεια της ανεργίας αφορά στην επιβάρυνση του προϋπολογισμού μιας χώρας, με το επιπλέον κόστος που επιφέρουν τα επιδόματα ανεργίας, καθώς και τα οικονομικά βοηθήματα, αλλά και στη μείωση των φορολογικών εσόδων, που προκαλεί η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Η ανεργία, εξαθλιώνει οικονομικά το άτομο, καθώς τα έσοδά του, τα οποία του είναι απαραίτητα για την επιβίωσή του και την κάλυψη των πάγιων οικονομικών του υποχρεώσεων, μηδενίζονται. Όπως αναφέρει ο Παπαθεοδώρου (2008, 2009) η ενίσχυση των εισοδημάτων των πολιτών με γενναιόδωρα επιδόματα ανεργίας θεωρείται πως αποθαρρύνει αυτά τα άτομα από το να αναζητούν εργασία και τα εγκλωβίζει σε παγίδες φτώχειας.

Το επίδομα ανεργίας θεωρείται το βασικό εργαλείο που διαθέτει η κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει την ανεργία και τον κίνδυνο φτώχειας¹² που έχει δημιουργηθεί. Ο Ο.Α.Ε.Δ. χορηγεί το επίδομα αυστηρά μόνο σε όσους πληρούν τις προϋποθέσεις ασφάλισης, με μέγιστη διάρκεια δώδεκα μήνες (απευθύνεται σε άτομα που ασφαλίστηκαν για 250 ημέρες τουλάχιστον από τον 14ο έως και τον 3ο μήνα προτού απολυθούν). Σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη τα επιδόματα ανεργίας έχουν μεγαλύτερη διάρκεια και χορηγούνται αμέσως μετά την υποβολή της αίτησης, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την ανεργία και την πιθανή φτώχεια που απειλεί του ανέργους.

Σημαντική επίπτωση της ανεργίας αποτελεί η απώλεια εισοδήματος τόσο για τον ίδιο τον άνεργο όσο και το οικογενειακό του περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι ο άνεργος δε διαθέτει τα απαιτούμενα μέσα για να αποκτήσει τα απαραίτητα αγαθά και υπηρεσίες. Επομένως, όταν σε μία κοινωνία παρουσιάζεται υψηλό ποσοστό ανεργίας αυτό έχει ως αποτέλεσμα την άνοδο του ποσοστού της φτώχειας. Είναι χαρακτηριστική η απεικόνιση του ποσοστού του πληθυσμού της Ελλάδας που βρέθηκε σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού την περίοδο της οικονομικής κρίσης, όπως φαίνεται στο ακόλουθο γράφημα:

¹² Η έννοια της φτώχειας έχει δύο διαστάσεις: την **ποσοτική** η οποία αναφέρεται στην οικονομική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έλλειψη επαρκών πόρων για την κάλυψη βασικών ανθρώπινων αναγκών καθώς και την **ποιοτική** η οποία αναφέρεται στην αδυναμία πρόσβασης του ατόμου στις βασικές κοινωνικές, πολιτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες και δυνατότητες μιας κοινωνίας σε μία συγκεκριμένη περίοδο.

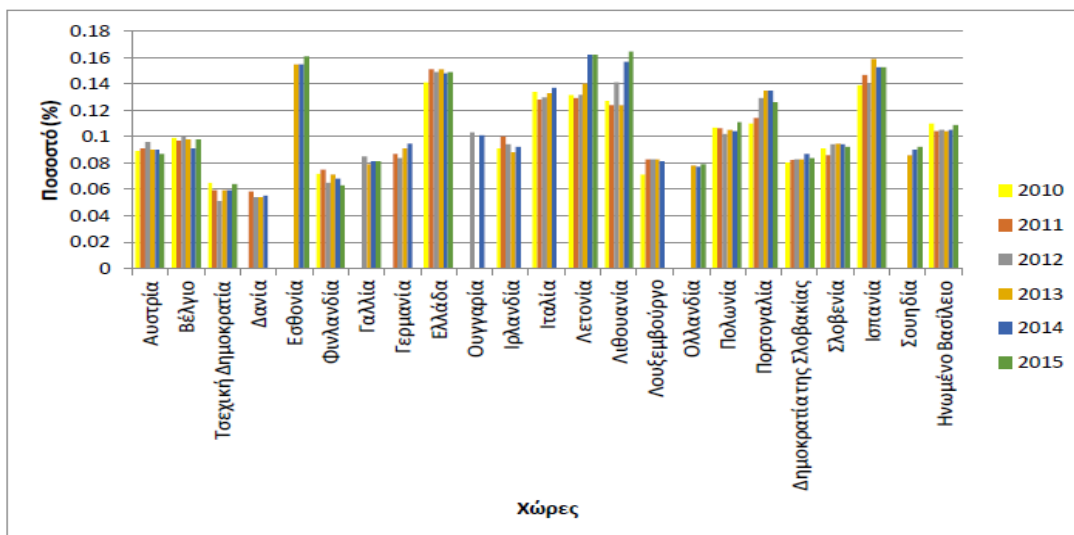

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

Αποτύπωση του πληθυσμού της Ελλάδας που βρίσκεται σε κατάσταση φτώχειας. Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2019)

Παρατηρώντας τις τιμές του δείκτη φτώχειας, όπως αποτυπώνονται στο ανωτέρω γράφημα, εντοπίζουμε ότι οι δείκτες αυτοί κινούνται σε αρκετά υψηλά επίπεδα, ιδιαίτερα μετά το έτος 2010. Αν και οι κοινωνικές παροχές με τη μορφή επιδομάτων ανεργίας και συντάξεων συνήθως συμβάλλουν στη μείωση του δείκτη, στη χώρα μας ο δείκτης παρουσίασε αυξητική τάση, καταδεικνύοντας την ασήμαντη επίδραση των δημόσιων αυτών πολιτικών στην ουσιώδη άμβλυνση της έντασης του φαινομένου της φτώχειας.

Μελετώντας επίσης το ποσοστό ανεργίας που διαμορφώνεται στις χώρες της Ε.Ε., παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό φτώχειας εμφανίζεται σε κράτη που έχουν επηρεαστεί σοβαρά από τη γενικευμένη ύφεση, όπως είναι η Ισπανία και η Πορτογαλία, ενώ υψηλά ποσοστά ανεργίας καταγράφονται και στην Εσθονία, τη Λετονία και τη Λιθουανία. Τα χαμηλότερα ποσοστά φτώχειας εμφανίζονται στη Δανία και την Τσεχία. Η διαφοροποίηση αυτή ενδεχομένως να οφείλεται στην εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πολιτικής που έχουν οι χώρες αυτές.

ΓΡΑΦΗΜΑ 6

Γραφική παράσταση ποσοστών φτώχειας στις χώρες της Ε.Ε. την περίοδο 2010-2015.
Πηγή: Eurostat

Επίσης, στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται στοιχεία ευρωπαϊκών χωρών με τα αντίστοιχα ποσοστά φτώχειας την περίοδο 2008-2017:

Χώρες	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Βουλγαρία	44,8	46,2	49,2	49,1	49,3	48,0	40,1	41,3	40,4	38,9
Ρουμανία	44,2	43,0	41,5	40,9	43,2	41,9	40,3	37,4	38,8	35,5
Ελλάδα	28,1	27,6	27,7	31,0	34,6	35,7	36,0	35,7	35,6	34,8
Λετονία	34,2	37,9	38,2	40,1	36,2	35,1	32,7	30,9	28,5	28,2
Ουγγαρία	28,2	29,6	29,9	31,5	33,5	34,8	31,8	28,2	26,3	25,6
Βέλγιο	20,8	20,2	20,8	21,0	21,6	20,8	21,2	21,1	20,7	20,3
Δανία	16,3	17,6	18,3	17,6	17,5	18,3	17,9	17,7	16,7	17,2
Φινλανδία	17,4	16,9	16,9	17,9	17,2	16,0	17,3	16,8	16,6	15,7

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό την χρονική περίοδο 2008-2017

Ειδικά, η ανεργία των νεαρών ατόμων συνεπάγεται τη μεγάλη σε χρονικό διάστημα οικονομική εξάρτησή τους από την οικογένειά τους. Οι άνεργοι δεν

μπορούν να εξασφαλίσουν την οικονομική αυτονομία, που θα τους επιτρέψει να καλύψουν τις ανάγκες, να επιτύχουν τους σκοπούς τους και να βιώσουν τη ζωή τους, με τον τρόπο που επιθυμούν.

Οι νέοι άνεργοι δε λαμβάνουν μία θέση αυτονομίας στην κοινωνία, δεν αξιοποιούν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, καθώς δε δύνανται να προχωρήσουν σε σοβαρά βήματα της ενήλικης ζωής, δε δημιουργούν δική τους οικογένεια και αδυνατούν να εκπληρώσουν τις προσωπικές φιλοδοξίες τους, αφού τα οικονομικά έσοδά τους είναι μειωμένα. Η μακροχρόνια ανεργία προκαλεί ψυχολογικές διακυμάνσεις στον άνεργο διότι θεωρεί το πρόβλημα αυτό ως προσωπική του αποτυχία χωρίς να το εντάσσει στο ευρύτερο αρνητικό κλίμα και κατά συνέπεια κλονίζεται η αυτοπεποίθησή του και γιγαντώνονται το άγχος, η ανασφάλεια και η κατάθλιψη.

Ο άνεργος μειονεκτεί και αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις οικονομικές του υποχρεώσεις, γεγονός που οδηγεί είτε σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, είτε σε πράξεις βίας για να εξασφαλίσει τους πόρους και να καλύψει τις βασικές του ανάγκες. Τα αρνητικά συναισθήματα, που βιώνει ο άνεργος, πιθανόν τον επηρεάζουν ψυχικά και τον ωθούν σε μη αποτελεσματικές συμπεριφορές, στην προσπάθειά του να διαχειριστεί το γεγονός πως ζει σε μία κοινωνία που του στερεί την αξιοπρέπεια μιας έντιμης εργασίας. Ο άνεργος οδηγείται σε κοινωνική απομόνωση, εφόσον η έλλειψη εσόδων τον αποκλείει από δραστηριότητες, που απαιτούν οικονομική δαπάνη. Ενώ, η δύσκολη συναισθηματική του κατάσταση του στερεί τις κοινωνικές του συναναστροφές.

Τα αρνητικά συναισθήματα που εγείρονται εύλογα στους ανέργους, προκαλούν κοινωνική περιθωριοποίηση και θέτουν σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή και την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας. Ο ανταγωνισμός, η διάθεση υπονόμευσης του άλλου και η προσφυγή σε αθέμιτα μέσα αποτελούν το κυρίαρχο κλίμα σε μία αγορά εργασίας που δεν επαρκεί για να καλύψει το σύνολο του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Η αυξημένη ανεργία καθιστά ανενεργό και δεν εκμεταλλεύεται ένα μεγάλο τμήμα του εργατικού δυναμικού, με υψηλά εργασιακά προσόντα και άρτια κατάρτιση. Η παραγωγική δύναμη της χώρας μειώνεται με αυτόν τον τρόπο, γεγονός που αποτελεί ζημιά για την κοινωνία.

Η παρατεταμένη ανεργία αναγκάζει ένα υψηλό ποσοστό νέων να οδηγηθεί στη μετανάστευση, γεγονός το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να προκαλείται ζημιά στη χώρα, με την απώλεια εργατικού δυναμικού υψηλών προσόντων.

Η κοινωνία βιώνει μία φάση πνευματικής, πολιτιστικής και επιστημονικής στασιμότητας, καθώς οι νέοι που αποτελούν το πιο δυναμικό της κομμάτι αποκόπτονται από τον εργασιακό βίο και κατ' επέκταση εμποδίζονται από το να προσφέρουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Οι κοινωνικές ανισότητες, που προκαλεί η υψηλή ανεργία, δημιουργούν σοβαρό πλήγμα στο πολίτευμα, αφού η κακή ψυχολογική κατάσταση των ανέργων αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης από κομματικούς σχηματισμούς με ακραίο προσανατολισμό.

1.6. Αίτια της ανεργίας

Οι κύριες αιτίες της ανεργίας στην Ελλάδα είναι οι εξής: η οικονομική κρίση αποτελεί την πιο σημαντική αιτία του υψηλού ποσοστού ανεργίας που παρουσιάζει η χώρα μας με σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Κατά τη διάρκεια της κρίσης χάθηκαν θέσεις εργασίας, ενώ οι περικοπές στο δημόσιο τομέα οδήγησαν μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού στον ιδιωτικό τομέα. Οι νέοι άνθρωποι παρέμειναν ανενεργοί, χωρίς να αποκτήσουν υψηλής ποιότητας εκπαίδευση. Αυτό αποτελεί μικρή προοπτική για αύξηση της παραγωγικότητας. Η απώλεια νέου και προικισμένου εργατικού δυναμικού συνεπάγεται τη διαρροή στους παραγωγικούς μηχανισμούς της χώρας. Επίσης, πολλές επιχειρήσεις μειώνουν το προσωπικό τους, λόγω της μείωσης της κατανάλωσης. Πάντα υπάρχει ο κίνδυνος η ανεργία να φτάσει σε υψηλά επίπεδα, όσο η οικονομική κρίση τείνει προς ύφεση.

Οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες. Στην Ελλάδα ακολουθείται περιφερειακή πολιτική προκειμένου να εξομαλυνθούν οι ανισότητες ανά περιοχή. Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. διαφέρει από περιφέρεια σε περιφέρεια, εφόσον κάποιες περιοχές έχουν συγκεντρώσει πολλές βιομηχανίες ή είναι πιο παραγωγικές από άλλες. Θα πρέπει να χαραχθούν νέα μέτρα πολιτικής για να μειωθεί η ανεργία στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες, εφόσον αυτές οι ανισότητες συνεχίζουν να παρατηρούνται στη χώρα μας για μία αρκετά μεγάλη χρονική περίοδο μέχρι σήμερα.

Αύξηση του εμπορίου. Η αύξηση στο μέγεθος του διεθνούς εμπορίου και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού συνιστούν παράγοντες αρνητικής

επίδρασης στην εργασία. Τα προϊόντα που εισάγονται από χώρες με «φθηνά εργατικά χέρια» μειώνουν κατά πολύ τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων και κατά συνέπεια οδηγούν στο σφράγισμα των βιομηχανιών των Δυτικών χωρών.

Πολιτικές και κοινωνικές σκοπιμότητες. Η διατήρηση του υψηλού ποσοστού ανεργίας αποτελεί αρνητικό παρονομαστή κυρίως για τους μη έχοντες εργασία αλλά και για τους έχοντες. Οι μακροχρόνια άνεργοι ζουν σε μία μόνιμη ανασφάλεια, βλάπεται η σωματική και ψυχική τους υγεία, διαδραματίζοντας μικρότερο ρόλο στον ανταγωνισμό για τις θέσεις εργασίας, ενώ καθίστανται λιγότερο αποτελεσματικοί.

Αυτοματοποίηση παραγωγής. Έχουν υιοθετηθεί δύο διαφορετικές απόψεις για την επίδραση της τεχνολογίας στην ανεργία. Είναι γνωστό ότι η αλόγιστη τεχνολογική χρήση περιορίζει το κόστος παραγωγής, μειώνοντας τον πληθωρισμό των τιμών για τον καταναλωτή. Παράλληλα όμως συρρικνώνονται οι θέσεις εργασίας και πολλοί εργαζόμενοι μένουν χωρίς δουλειά .

Τεχνολογική πρόοδος. Καθώς παρατηρείται άνοδος του βαθμού της τεχνολογικής χρήσης, το χαμηλό κόστος παραγωγής προκαλεί ανταγωνισμό στις τιμές, οδηγώντας σε αύξηση της παραγωγής και στη δημιουργία του φαινομένου των οικονομιών κλίμακας. Ταυτόχρονα, οι αμοιβές αυξάνονται και τελικά το ποσοστό ανεργίας μειώνεται. Η τεχνολογία δημιουργεί νέα ζήτηση λόγω των νέων προϊόντων, η οποία με τη σειρά της αυξάνει την κατανάλωση, προκαλεί οικονομίες κλίμακας και μειώνει το κόστος. Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α. η τεχνολογία συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας σε επίπεδο επιχείρησης. Επίσης, αρκετοί οικονομολόγοι θεωρούν ότι υπάρχει μία έντονη στροφή προς τη ζήτηση για εξειδικευμένους εργάτες με σκοπό να ελαττώνονται οι αμοιβές των λιγότερο ειδικευμένων εργαζομένων και κατά συνέπεια να διογκώνεται η ανεργία για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους (Mankiw, 2002).

Παγκοσμιοποίηση. Η προσφορά εργασίας αυξάνεται λόγω του εισαγόμενου εργατικού δυναμικού και της μετανάστευσης, συμβάλλει στη μείωση των αποδοχών των απασχολούμενων και την αύξηση της ανεργίας. Οι οικονομικοί μετανάστες πολλαπλασιάζονται και ο κρατικός μηχανισμός αδυνατεί να τους ελέγξει, απασχολούνται ανασφάλιστοι, γεγονός που συνεπάγεται χαμηλότερο κόστος για τον εργοδότη και φυσικά με πολύ χαμηλή αμοιβή, γεγονός που τους καθιστά ελκυστικούς. Πράγματι στην εποχή μας παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της

μετανάστευσης, το οποίο αποτελεί σοβαρό παράγοντα της ανεργίας, διότι η μετακίνηση γίνεται λόγω της μείωσης των δυνατοτήτων απασχόλησης στις χώρες των μεταναστών. Οι μετανάστες, φθάνοντας στη χώρα που τους υποδέχεται, προθυμοποιούνται να δουλέψουν σε οποιαδήποτε εργασία. Με την πάροδο όμως του χρόνου και εξαιτίας των βασικών αναγκών τους, που αρχίζουν να καλύπτονται, θέλουν να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο και επιδιώκουν θέσεις με υψηλότερες αποδοχές. Αυτές κατείχαν πριν οι Έλληνες, με αποτέλεσμα εκείνοι να οδηγούνται στην ανεργία. Αυτοί αποτελούν τους νόμιμους μετανάστες, οι οποίοι φορολογούνται στη χώρα. Ωστόσο, οι παράνομοι μετανάστες δε δηλώνονται στη χώρα υποδοχής, δημιουργώντας πολύ σοβαρά προβλήματα. Αρχικά, αυξάνουν το εργατικό δυναμικό της χώρας ενισχύοντας την ανεργία των ημεδαπών. Στη συνέχεια, δε φορολογούνται αφού παραμένουν στη χώρα παράνομα, δημιουργώντας πτωτικές πιέσεις σε μισθούς και αμοιβές.

1.7. Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας

Η καταπολέμηση της ανεργίας είναι ιδιαίτερα απαραίτητη και συνάμα επιβεβλημένη, καθότι εκφράζει ένα σημαντικό παράγοντα κοινωνικής περιθωριοποίησης. Οι προσπάθειες που καταβάλλουν τόσο η Πολιτεία όσο και διάφοροι δημόσιοι οργανισμοί, έχουν ως σκοπό την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του μεγάλου ποσοστού ανεργίας.

Η υλοποίηση των πολιτικών για την προώθηση της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας έχει ως προϋπόθεση μία σειρά από ενέργειες, ώστε να γίνει χαρτογράφηση αξιόπιστα στο χώρο της ανεργίας των νέων, διάγνωση των αναγκών των επιχειρήσεων, καθώς και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, και μάλιστα σε βάθος χρόνου. Επιπλέον, θα πρέπει να ακολουθείται ευρύς και υγιής διάλογος σχετικά με όλα τα θέματα όσον αφορά στις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, προς εύρεση κοινού τόπου για κινητοποίηση δράσεως.

Επιπρόσθετα, η αλλαγή της παρούσας ζοφερής εικόνας, την οποία εξακολουθεί να προκαλεί η συνεχιζόμενη ύφεση στη χώρα μας, απαιτεί πίστωση χρόνου. Αποτελεί επιτακτική ανάγκη να λάβουμε μέτρα οικονομικής στήριξης των ανέργων

νέων έως 29 ετών, και πιθανόν και των οικογενειών που συντηρούν ανέργους νέους, με αυστηρά κριτήρια εισοδηματικά και περιουσιακά.

Σαφέστατα λοιπόν, πρέπει να ληφθούν κάποια μέτρα για την προώθηση της απασχόλησης, που θα βελτιώνουν τις εργασιακές συνθήκες και τις συνθήκες διαβίωσης, να δοθούν λύσεις οι οποίες να προωθούν τον διάλογο στην αγορά εργασίας, να αναπτύσσουν τους ανθρώπινους πόρους, για να διασφαλίζουν ένα μόνιμο υψηλό επίπεδο απασχόλησης, αλλά και να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός. Τέτοιου είδους μέτρα μπορεί να αφορούν:

- την απαλλαγή, κατά τα πρώτα δύο έτη της πρόσληψης, από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- την πρακτική εξάσκηση των νέων σε επιχειρήσεις με ελάχιστη αμοιβή.
- τη θέσπιση ειδικής σύμβασης, περιορισμένου χρόνου εργασίας και κατάρτισης.
- την ενίσχυση της επιδότησης της απασχόλησης, σχετικά με προσλήψεις νέων ως 25 ετών.

Ένα άλλο μέτρο, το οποίο θα μπορούσε να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα την καταπολέμηση της νεανικής ανεργίας είναι η ενίσχυση των νέων καινοτόμων εξωστρεφών επιχειρήσεων. Η υποστήριξη της επιχειρηματικότητας των νέων δεν έχει επιτευχθεί ποτέ στη χώρα μας, μέχρι και σήμερα, ώστε, τα νέα άτομα να αποκτήσουν το δικαίωμα της πραγματοποίησης της δημιουργικότητάς τους σε μία βιώσιμη παραγωγική δραστηριότητα. Περισσότερο σήμερα που βιώνουμε το στενό κλοιό της οικονομικής κρίσης, το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζεται από τις νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, οι οποίες εξαιτίας της παντελούς έλλειψης κεφαλαίων τραπεζικού δανεισμού στα πρώτα στάδια εκκίνησής τους είναι ότι δεν μπορούν και δε θα μπορέσουν ποτέ να δραστηριοποιηθούν στις διεθνείς αγορές (Ρομπόλης, 2010).

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αγροτικούς κλάδους και χρησιμοποιούν μία μέση μορφή τεχνολογίας, δίνοντας έμφαση στην καινοτομία, δείχνουν να αντέχουν περισσότερο στο χρόνο. Χωρίς, όμως, την άμεση και ουσιαστική στήριξη της διεθνούς κοινοποίησής τους με κεφάλαια υψηλού ρίσκου, δε

θα δυναμώσουν ποτέ και δε θα μπορέσουν να είναι ανταγωνιστικές στη διεθνή αλλά και στην ευρωπαϊκή αγορά.

Δε θα μπορούσαμε ωστόσο να παραλείψουμε μερικούς ακόμη τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος της ανεργίας των νέων, η οποία έχει διογκωθεί στις μέρες μας. Είναι αναγκαία η οικονομική-πολιτιστική αποκέντρωση σε υποβαθμισμένες περιοχές με στόχο να παραμένουν οι νέοι και να αναπτυχθεί η περιφέρεια. Πρέπει να καταπολεμηθεί η γραφειοκρατία και να ενισχυθούν τα κίνητρα σε παραγωγικούς τομείς, οι οποίοι παρουσιάζουν μία κάποια ευαισθησία, όπως η γεωργία και ο τουρισμός. Ακόμη, απαιτείται η επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού, δηλαδή η επαγγελματική εκπαίδευση των ανειδίκευτων εργατών, με επιδοτούμενα σεμινάρια όσων έχουν ειδικευθεί. Τέλος, επιβάλλεται η κλαδική αντιμετώπιση της ανεργίας, διότι η οικονομία διακρίνεται σε ποικίλους κλάδους, οι οποίοι δεν επηρεάζονται σε ίσο βαθμό από το φαινόμενο, αλλά δε θα μπορούσαμε να παραλείψουμε και την παροχή κινήτρων στη νεολαία για δημιουργικότητα.

Συμπερασματικά, προτείνεται η μετατόπιση του κέντρου βάρους από τις αναφερόμενες παθητικές παρεμβάσεις, όπως είναι η προστασία και η στήριξη των ανέργων, στις ενεργητικές, όπως η επιδότηση νέων θέσεων εργασίας, τα νέα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, θα αποτελέσει τη λύση για μία πιο εύελκτη διαχείριση του εργατικού δυναμικού, η οποία θα φέρει καλύτερα αποτελέσματα στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας των νέων (Κρητικός Α., 2010).

Πρόσληψη ανέργων από επιχειρήσεις. Η δυνατότητα να προσλαμβάνονται άνεργοι από τις επιχειρήσεις συμβάλλει στη μετατροπή του επιδόματος ανεργίας που τυχόν λαμβάνουν σε επιδότηση εργασίας. Μέσω αυτής της διαδικασίας ο εργοδότης αποκτά το κίνητρο να προσλάβει ανέργους, εφόσον το κόστος του μειώνεται κατά το ύψος του επιδόματος ανεργίας. Με αυτόν τον τρόπο η εργασία του ανέργου επιδοτείται, ο άνεργος αποκτά εισόδημα το οποίο τις περισσότερες φορές είναι μεγαλύτερο από το ποσό του επιδόματος ανεργίας.

Καθιέρωση κανόνων. Η καθιέρωση κανόνων και ανεξάρτητων θεσμών περιορίζουν την κρατική ευχέρεια των κυβερνήσεων να παρεμβαίνουν στις οικονομικές διαδικασίες και έτσι να δημιουργούν στρεβλώσεις (Λιαργκόβας, 2010).

Τι πρέπει επομένως να γίνει για να μην αποτελέσει η ανεργία απειλή για την κοινωνική ζωή της χώρας μας; Σύμφωνα με τον Λιαργκόβα (2010) «χρειάζεται οικονομική ανάπτυξη, δηλαδή αύξηση της προσφοράς με νέες θέσεις εργασίας, όπου θα προέλθουν από την θεσμική και παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

2.1. Εννοιολογική προσέγγιση

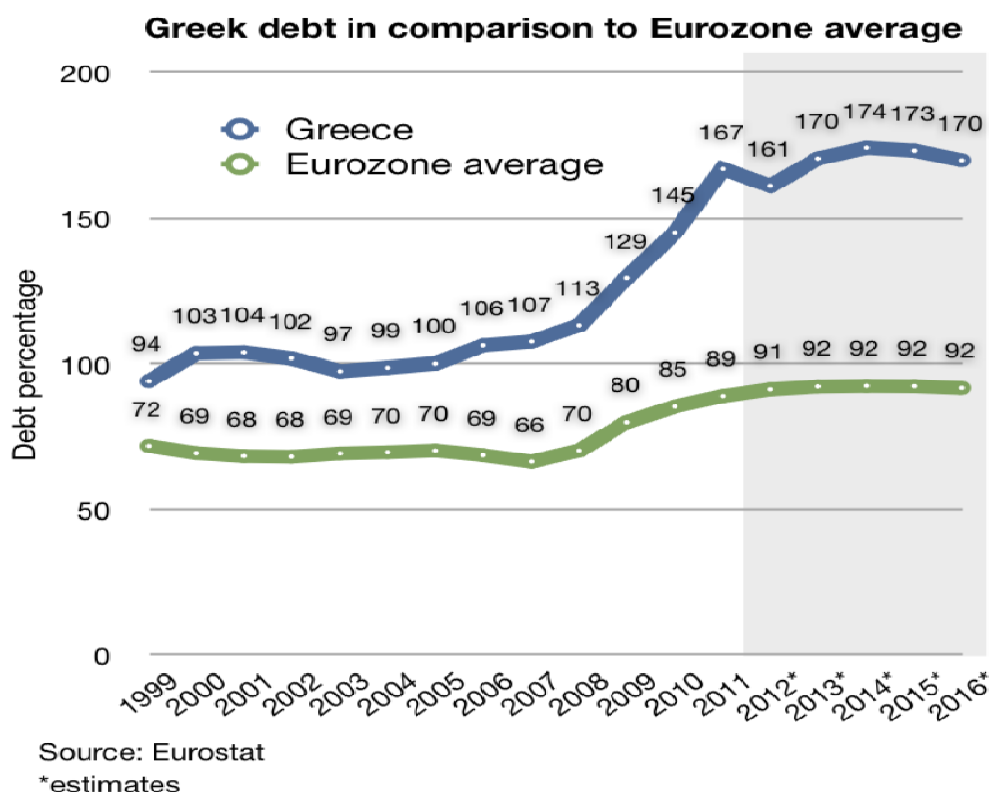
Οι επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των πολιτών είναι σημαντικές, εξαιτίας του ξεσπάσματος της κρίσης χρέους και ταλαιπωρεί τη χώρα μας. Το συγκεκριμένο φαινόμενο αποτελεί χαρακτηριστικό φαινόμενο αρκετών χωρών του κόσμου με συνέπειες στις κοινωνικοοικονομικές τους δομές και σοβαρές επιρροές στο πολιτικό τους περιβάλλον.

Λέγοντας οικονομική κρίση εννοούμε την κατάσταση εκείνη, όπου παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στις χρηματοοικονομικές αγορές και παράλληλα δημιουργούνται προβλήματα τα οποία έχουν σχέση με τη ρευστότητα καθώς επίσης και με την αξιοπιστία χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Οι οικονομικές δραστηριότητες μειώνονται σημαντικά. Πρόκειται, σύμφωνα με τον Πανηγυράκη (2001), για μία κατάσταση ιδιαίτερα δύσκολη που ελλοχεύει πολλούς κινδύνους. Μία τέτοια κρίση χρέους οδηγεί την οικονομία εκτός ισορροπίας και προκαλεί πτωτική πορεία στους δείκτες της οικονομικής ανάπτυξης. Συνήθως ο κύκλος που ακολουθείται σε μία οικονομική κρίση ξεκινά από μία απλή διαταραχή, συνεχίζει με τη διαμόρφωση μίας κατάστασης, όπου παρατηρούνται μία σειρά από γεγονότα μη ελεγχόμενα και κλείνει ο κύκλος με τη διαμόρφωση μίας κατάστασης πανικού.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Βενιζέλος (2017), η οικονομική κρίση στη χώρα μας ξέσπασε ως:

- **Κρίση αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους.** Συγκεκριμένα η κατάσταση αυτή οδηγεί σε κρίση φερεγγυότητας της Ελλάδας. Το δημόσιο χρέος το 2009 ισοδυναμούσε με το 4,10% του δημόσιου χρέους της Ευρωζώνης.
- **Κρίση δημοσιονομικού ελλείμματος.** Συγκεκριμένα, το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας μας αντιστοιχούσε στο 15,7% του Α.Ε.Π. ενώ το πρωτογενές έλλειμμα στο 10,5% του Α.Ε.Π.
- **Κρίση ανταγωνιστικότητας.** Συγκεκριμένα το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αντιστοιχούσε στο 15% του Α.Ε.Π.
- **Κρίση χρηματοπιστωτικού τομέα.** Η μείωση των τιμών των κρατικών τραπεζογραμματίων και η έξοδος κεφαλαίων από τη χώρα μας είχε σημαντικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα της χώρας μας.

Η έναρξη, επομένως, της κρίσης χρέους οδήγησε την Ελλάδα σε δανειοδότηση με υψηλά επιτόκια στις διεθνείς αγορές, γεγονός το οποίο είχε επιπτώσεις στην ανταπόκριση της χώρας μας στις τρέχουσες οικονομικές υποχρεώσεις της. Παρουσιάστηκαν δυσκολίες αναπλήρωσης του χρέους της Ελλάδας, τα ομόλογα έληξαν το 2010 και το έλλειμμα του προϋπολογισμού διαμορφώθηκε σε ποσοστό ίσο με -15,4% με άμεσο κίνδυνο τη στάση πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου¹³.

ΕΙΚΟΝΑ 4

Η διαχρονική εξέλιξη του χρέους ως ποσοστό του Α.Ε.Π. από το 1999-2016 σε Ελλάδα και Ευρώπη. Πηγή Eurostat (2018)

¹³ Μαυρίδου, 2012.

2.2. Αίτια της οικονομικής κρίσης

Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης σε μία χώρα χαρακτηρίζεται από διαφορετικούς λόγους, επηρεάζεται ποικιλοτρόπως από διαφορετικούς παράγοντες, παρουσιάζεται με διαφορετική μορφή και βαθμό έντασης και έκτασης. Παρά τις διαφορές που παρουσιάζουν μεταξύ τους, όλες έχουν τα ακόλουθα κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα (IN.E., 2008).

- Καλλιέργεια αισθήματος αβεβαιότητας και ανασφάλειας σε αρκετά υψηλό βαθμό.
- Ανατάραξη της λειτουργίας της καθημερινότητας των πολιτών.
- Σημαντικές μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς.
- Σοβαρή επιβάρυνση της δημόσιας εικόνας της Ελλάδας λόγω της έντονης κριτικής και του συνεχούς βομβαρδισμού ειδήσεων, τόσο από τον έντυπο όσο και από τον ηλεκτρονικό τύπο.

Τα αίτια της ελληνικής οικονομικής κρίσης οφείλονται στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετώπιζε η χώρα μας, λόγω της εφαρμογής λανθασμένων πολιτικών τακτικών, αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Βάσει της έκθεσης της IN.E.-Γ.Σ.Ε.Ε. (2008), η κρίση χρέους που ξέσπασε στη χώρα μας οφείλεται στους εξής παράγοντες:

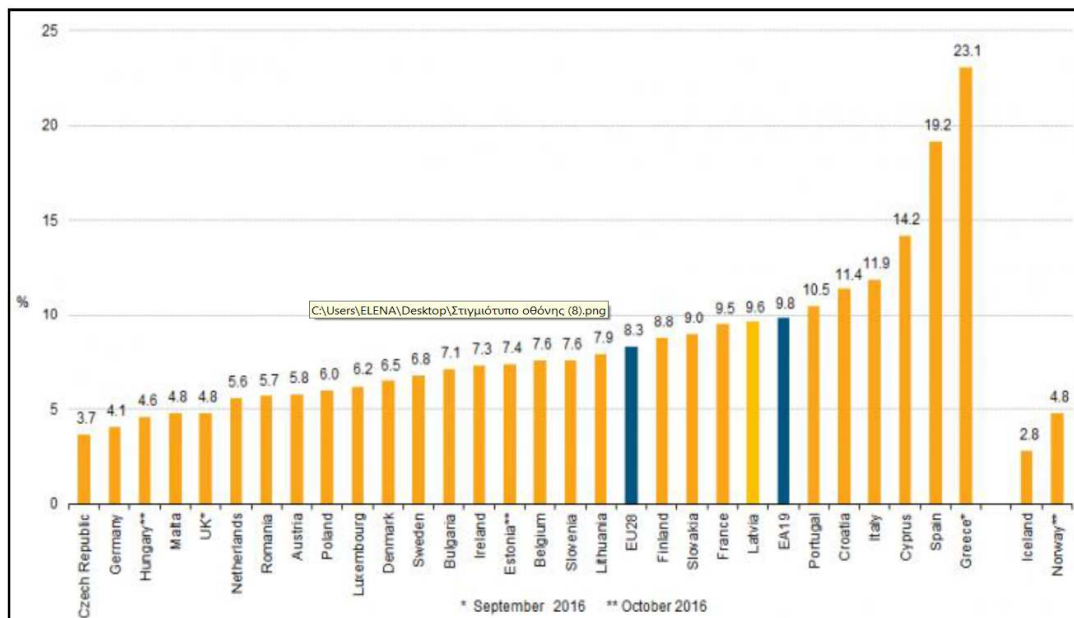
- Η παρατηρούμενη φούσκα στις τιμές των ακινήτων στις ΗΠΑ, γεγονός το οποίο οδήγησε στην υπερκατανάλωση, με αποτέλεσμα τη διόγκωση των προβλημάτων της οικονομίας και τη ραγδαία επιδείνωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών.
- Ο υπερβολικά μεγάλος αριθμός χορήγησης στεγαστικών δανείων υψηλού ρίσκου. Η χορήγηση των δανείων αυτών από τις τράπεζες γινόταν με μοναδική εγγύηση την αναμενόμενη βελτίωση της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τους πολίτες με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια τα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως, στη συνέχεια θα αναπροσαρμόζονταν.
- Αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που έθεσαν σε εφαρμογή άλλες χώρες, πολύ νωρίτερα, αναστέλλονταν διαρκώς στη χώρα μας με παράπλευρες απώλειες. Συνέπεια όλων αυτών ήταν η αναποτελεσματικότητα και η έλλειψη

παραγωγικότητας στο δημόσιο τομέα και σε ένα περιοριστικό οικονομικό πλαίσιο.

2.3. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Με το ξέσπασμα της διεθνούς κρίσης το 2007, η οποία εξαπλώθηκε και στην Ευρώπη, δημιουργήθηκαν πολλά και σημαντικά προβλήματα. Την περίοδο αυτή δεν γνώριζε κανείς πόσο σοβαρή ήταν η κατάσταση, ούτε την εξέλιξη της κρίσης χρέους σε παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ελλειμμάτων και χρεών σε πολλές χώρες του κόσμου, ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα. Τα γεγονότα που εκδηλώθηκαν το 2008 έδειχναν πως η οικονομία είχε επιδεινωθεί, γεγονός που επιβεβαιώθηκε με τον πιο δραματικό τρόπο το 2009.

Σημαντικές υπήρξαν οι επιπτώσεις και στον κοινωνικό τομέα, εμφανίζοντας υψηλά ποσοστά ανεργίας και φτώχειας και ο τρόπος ζωής των Ελλήνων να αλλάζει προς το χειρότερο, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση των εισοδημάτων τους. Η συνύπαρξη όλων των παραπάνω προκάλεσε τη φυγή στο εξωτερικό περίπου 610.000 Ελλήνων σε διάστημα επτά ετών. Αξίζει να αναφερθούμε στα ποσοστά ανεργίας που εμφάνιζε η Ελλάδα σχετιζόμενη με τις χώρες της Ε.Ε. το έτος 2016, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7

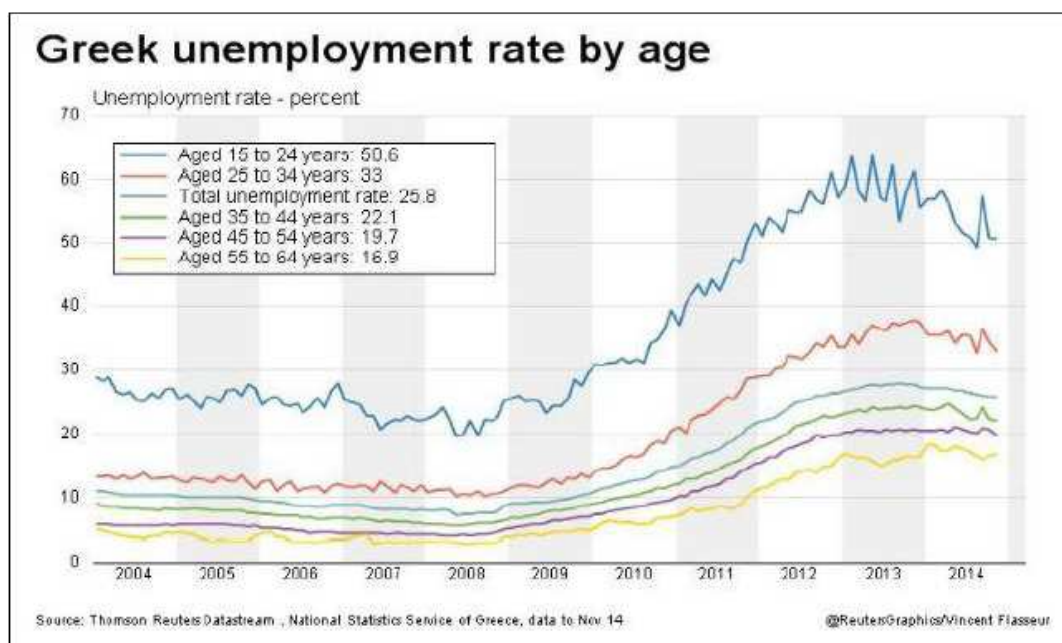
Ποσοστά ανεργίας στις χώρες της Ε.Ε. το 2016. Πηγή: Eurostat

Όπως παρατηρούμε στο ανωτέρω γράφημα, η χώρα μας εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό από όλες της χώρες με τιμή διπλάσια του μέσου όρου της Ευρωζώνης (9,8%) αλλά και ολόκληρης της Ε.Ε. (8,3%). Μία τέτοια εικόνα που παρουσιάζει η χώρα μας δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ανασφάλιστη εργασία, καθυστέρηση στις πληρωμές των εργαζομένων και έλλειψη προστασίας και ασφάλειας των εργαζομένων.

Επιπλέον, οι επιπτώσεις της κρίσης εμφανίζονται καθώς παρατηρείται μείωση στην καταναλωτική ζήτηση, δυσχέρεια στην πρόσβαση των κεφαλαίων και περιορισμό του αριθμού των ξένων επενδύσεων στη χώρα μας.

Η ελληνική οικονομία δεν υπήρξε τόσο δυνατή όσο απαιτείται απέναντι στις προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, εξαιτίας των μακροχρόνιων δημοσιονομικών παθογενειών, με αποτέλεσμα να μην παρατηρείται σχετική ευελιξία στη νομισματική πολιτική της.

Επιπλέον, η οικονομική αστάθεια επηρέασε το ποσοστό ανεργίας κυρίως στους νέους. Μάλιστα όπως παρατηρούμε στο επόμενο γράφημα, το ποσοστό ανεργίας μεγαλώνει, όσο μειώνεται η ηλικία.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8

Εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας ανά ηλικιακή ομάδα στην Ελλάδα και επιλεγμένες χώρες της Ευρωζώνης την περίοδο 2004-2014 Πηγή: World Economic Forum

Γίνεται επομένως κατανοητό πως οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης έδειξαν πως όλες οι διαρθρωτικές προσπάθειες προσαρμογής δεν τόνωσαν την αγορά εργασίας και έτσι οδήγησαν το ποσοστό της ανεργίας σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Επίσης, έγιναν ορατές κυρίως στη νεανική ηλικιακή ομάδα, εξαλείφοντας τις ελπίδες εύρεσης εργασίας σύμφωνα με τα προσόντα και τα ενδιαφέροντά τους.

Η αδυναμία ανταπόκρισης του κρατικού μηχανισμού στις απαιτήσεις είχε ως συνέπεια τη χαμηλή ανάπτυξη εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία όπως αυτή εκφράστηκε με την κατακόρυφη άνοδο των spreads και την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας από τους διεθνείς πιστοληπτικούς οργανισμούς. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στη θέσπιση φορολογικών μεταρρυθμίσεων, τις περικοπές στις δημόσιες δαπάνες καθώς και την υιοθέτηση μνημονίων.

Επιπλέον, η κρίση χρέους στην Ελλάδα είχε επιπτώσεις τόσο στην ανεργία, που ξετάσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, τον πληθωρισμό, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και τους μισθούς.

Οι κυριότερες συνέπειες στη χώρα εν μέσω της οικονομικής κρίσης παρουσιάστηκαν χωρίς να είναι εφικτός ο υπολογισμός τόσο της έκτασης όσο και της διάρκειάς τους. Το κυριότερο πλήγμα της οικονομικής κρίσης δέχθηκαν οι Τράπεζες, η αγορά εργασίας, το λιανικό εμπόριο και ο τουρισμός. Η παρουσία του δημόσιου ελλείμματος και η ραγδαία επιδείνωση του χρέους, οι κυριότερες δηλαδή παθογένειες της ελληνικής οικονομίας, δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο το πρόβλημα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο Έλληνας πολίτης να μην είναι σε θέση να ανταπεξέλθει στα οικονομικά προβλήματα, καθότι συρρικνώνεται το εισόδημά του.

III. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την ανάπτυξη του ερευνητικού πλαισίου της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία τα οποία εκμαιοτήθηκαν από τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.¹⁴. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν οι δείκτες της ανεργίας, της φτώχειας και του πληθωρισμού για τη χρονική περίοδο 2008-2018 προκειμένου να υπολογίσουμε τις τυχόν συσχετίσεις μεταξύ τους. Με τη χρησιμοποίηση των δεικτών αυτών και με τη βοήθεια του στατιστικού λογισμικού SPSS θα γίνει μία προσπάθεια σκιαγράφησης των επιπτώσεων της ανεργίας στη φτώχεια και τον πληθωρισμό της Ελλάδας την περίοδο εκδήλωσης της κρίσης χρέους.

Οι βάσεις που εφαρμόστηκαν για τη συγκέντρωση των δευτερογενών δεδομένων, όσον αφορά στους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες ήταν οι εξής:

- **Η βάση δεδομένων του Ο.Ο.Σ.Α.** Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) αντιπροσωπεύει τις αναπτυγμένες χώρες, που είναι υποστηρικτές των αρχών της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και των οικονομιών ελεύθερης αγοράς. Περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τους οικονομικούς και δημογραφικούς δείκτες των χωρών, τους περιβαλλοντικούς ρύπους, την υγεία, την εκπαίδευση, την ενέργεια και τα μεταφορικά συστήματα.
- **Η βάση δεδομένων της ΕΛ.ΣΤΑΤ.** Με τον όρο Ελληνική Στατιστική Αρχή αναφερόμαστε στην εθνική στατιστική υπηρεσία της χώρας μας η οποία σκοπό έχει τη δημιουργία στατιστικών και τη διενέργεια ερευνών πάντα μέσω της στατιστικής που αφορούν στους τομείς δραστηριότητας ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, υποστηρίζουν τον τρόπο που λαμβάνονται οι αποφάσεις καθορισμού αλλά και αξιολόγησης κυβερνητικών πολιτικών και των δημοσίων φορέων, και υποβάλλονται σε διεθνείς φορείς σύμφωνα πάντα με τις υποχρεώσεις της χώρας. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή συγκεντρώνει

¹⁴ Αποστολή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. αποτελεί η διασφάλιση καθώς επίσης και η συνεχής βελτίωση της ποιότητας των στατιστικών της χώρας. Η ΕΛ.ΣΤΑΤ. εκτελεί την αποστολή της ακολουθώντας τα υψηλότερα ευρωπαϊκά και διεθνή στατιστικά πρότυπα σε όλους τους τομείς, ενώ ταυτόχρονα, απαρρέγκλιτα τηρεί τους προβλεπόμενους κανόνες και εκπληροί τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει.

στοιχεία στατιστικά που αναφέρονται στον πληθυσμό, την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση, την απασχόληση και την ανεργία, την εκπαίδευση κ.λπ. Στη συνέχεια τα στατιστικά στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί αξιοποιούνται από το ελληνικό κράτος, αλλά και από τους διεθνείς οργανισμούς, όπως για παράδειγμα την UNESCO, τον Ο.Η.Ε., τον Ο.Ο.Σ.Α., καθώς επίσης από επιχειρήσεις, επιστημονικές οργανώσεις και απλούς πολίτες.

Συγκεκριμένα θα εφαρμόσουμε την τεχνική της επαγωγικής στατιστικής. Με τον όρο επαγωγική στατιστική αναφερόμαστε στις μεθόδους που μας δίνουν τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε τα στοιχεία ενός πληθυσμού, βάσει των αποτελεσμάτων που παρουσιάζονται από τις παρατηρήσεις ενός δείγματος (Χαλικιάς, 2003).

Η εφαρμογή της επαγωγικής στατιστικής δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να γενικεύει τα αποτελέσματα στον ερευνητικό πληθυσμό. Πρόκειται για ένα χρήσιμο εργαλείο για τον ερευνητή, καθώς του επιτρέπει να ελέγξει την εγκυρότητα του θεωρητικού υποβάθρου της εργασίας του (Λιαργκόβας και συν., 2019).

Υπολογισμός στατιστικών δεικτών

Χρησιμοποιώντας τεχνικές της περιγραφικής στατιστικής για τους τρεις δείκτες με τους οποίους θα ασχοληθούμε στο ερευνητικό μέρος της εργασίας μας, διαμορφώνεται ο ακόλουθος πίνακας:

Descriptive Statistics

	N	Range	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
φτώχεια	11	8,40	27,60	36,00	32,6000	3,47966
ανεργία (%)	11	19,70	7,80	27,50	19,6182	6,86700
Πληθωρισμός (%)	11	6,40	-1,70	4,70	1,0818	2,21442
Valid (listwise)	N 11					

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Πίνακας περιγραφικής στατιστικής δεικτών φτώχειας, πληθωρισμού και ανεργίας

Μελετώντας τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι ο μέσος όρος της τιμής του δείκτη της φτώχειας για την ανωτέρω περίοδο είναι 32,6%, της ανεργίας 19,62% και του πληθωρισμού 1,08%. Σημαντικές διακυμάνσεις παρουσιάζει ο δείκτης της ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ-ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Συνεχίζοντας, εξετάζουμε τη συσχέτιση που τυχόν υπάρχει μεταξύ των δύο μεταβλητών ανεργίας και φτώχειας. Θεωρούμε ως **εξαρτημένη μεταβλητή το δείκτη ανεργίας και ως ανεξάρτητη μεταβλητή τη φτώχεια**. Επομένως, μελετούμε αν η ανεργία επηρεάζεται από τη φτώχεια και σε τι βαθμό.

Έχοντας διαπιστώσει την κανονικότητα των μεταβλητών, μελετάμε τον συντελεστή Pearson μέσω του SPSS, όπου διαμορφώνεται ο ακόλουθος πίνακας:

		ανεργία (%)	φτώχεια
ανεργία (%)	Pearson Correlation	1	,964**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	11	11
φτώχεια	Pearson Correlation	,964**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	11	11

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Πίνακας συσχετίσεων ανεργίας και φτώχειας

Στον πίνακα 3 διαπιστώνουμε μία υψηλή θετική συσχέτιση (Λιαργκόβας & συν., 2019) ανάμεσα στις δύο μεταβλητές καθότι η τιμή του $Pearson=0,964$. Αυτό σημαίνει ότι όσο η ανεργία μεγαλώνει τόσο παρουσιάζει ανοδικές τιμές η φτώχεια στη χώρα μας.

Εφόσον η ανάλυση της συσχέτισης μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται, τότε σύμφωνα με τους Λιαργκόβα & συν. (2019) προχωράμε στην ανάλυση της παλινδρόμησης προκειμένου να προσδιορίσουμε το μαθηματικό εκείνο μοντέλο για την περιγραφή, την ερμηνεία και την πρόβλεψη των

τιμών της μεταβλητής σε σχέση με τις άλλες μεταβλητές, δηλαδή πώς οι μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής επηρεάζουν την εξαρτημένη.

Αρχικά υπολογίζουμε την τιμή του συντελεστή προσδιορισμού R^2 . Συγκεκριμένα μέσω του SPSS διαμορφώνεται ο ακόλουθος πίνακας.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,964 ^a	,928	,920	1,93738

a. Predictors: (Constant), φτώχεια

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Πίνακας διαμόρφωσης R

Παρατηρούμε στον πίνακα ότι ο συντελεστής συσχέτισης Pearson είναι ίσος με 96,4%, γεγονός που καταδεικνύει την ικανοποιητική προβλεπτική ικανότητα του μοντέλου. Επίσης, με βάση τον συντελεστή προσδιορισμού $R^2=0,928$ προκύπτει ότι εξηγείται το 92,8% της συνολικής διακύμανσης της ανεργίας από τον δείκτη φτώχειας.

Στη συνέχεια προχωρώντας στον υπολογισμό διακύμανσης Anova, καταλήγουμε στον ακόλουθο πίνακα.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	437,775	1	437,775	116,633	,000 ^b
	Residual	33,781	9	3,753		
	Total	471,556	10			

a. Dependent Variable: ανεργία (%)

b. Predictors: (Constant), φτώχεια

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Πίνακας ANOVA

Καθότι η τιμή του R^2 είναι αρκετά υψηλή και το επίπεδο σημαντικότητας $\text{Sig}=0 < 0,05$ σημαίνει ότι το μοντέλο έχει καλή προσαρμογή δηλαδή διαπιστώνουμε πως η

συσχέτιση των δύο μεταβλητών της ανεργίας από τη φτώχεια είναι στατιστικά σημαντική (Ρούσσος & συν. 2011). Επομένως, η γραμμική παλινδρόμηση είναι στατιστικά σημαντική.

Όπως λοιπόν προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα η συνάρτηση παλινδρόμησης έχει την εξής μορφή :

$$\text{Ανεργία} = 1,901 * \text{φτώχεια} - 42,37$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 5

Εξίσωση υπολογισμού ανεργίας

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-42,370	5,769		-7,344	,000
	φτώχεια	1,901	,176	,964	10,800	,000

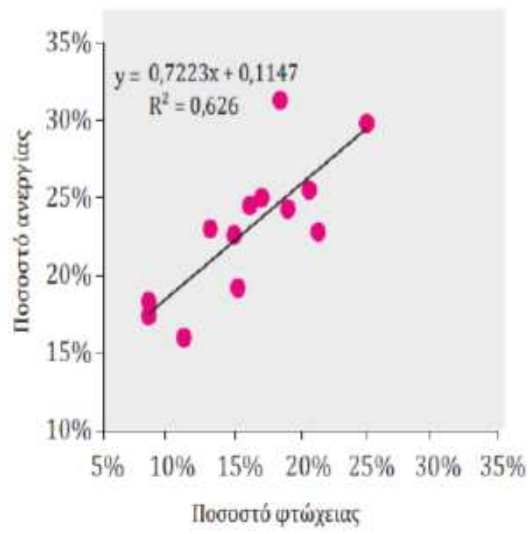
a. Dependent Variable: ανεργία (%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Πίνακας σταθερών

Συγκεκριμένα παρατηρούμε πως ο συντελεστής παλινδρόμησης 1,901 είναι στατιστικά σημαντικά διάφορος του μηδενός ($t=10,8$ & $\text{sig}<0,001$). Συνεπώς, η ανεξάρτητη μεταβλητή ΦΤΩΧΕΙΑ ερμηνεύει στατικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή ΑΝΕΡΓΙΑ. Με την προϋπόθεση της σημαντικότητας του συγκεκριμένου αυτού συντελεστή, η τιμή του έχει την ακόλουθη ερμηνεία: όταν η τιμή του δείκτη φτώχειας είναι αυξημένη κατά 1 μονάδα, τότε η ανεργία αναμένεται να είναι αυξημένη κατά 1,901 μονάδες.

Αξίζει να παραθέσουμε στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. και της Eurostat, όπως ερμηνεύονται σε σχετική έρευνα των Παπαθεοδώρου και συν. (2010), όπου αποτυπώνεται θετική συσχέτιση μεταξύ του ποσοστού ανεργίας και του δείκτη φτώχειας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 9

Ποσοστό φτώχειας-ανεργίας. Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. & Eurostat (εκτιμήσεις ΙΝ.Ε.-Γ.Σ.Ε.Ε.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ-ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Συνεχίζοντας, εξετάζουμε τη συσχέτιση που τυχόν υπάρχει μεταξύ των δυο μεταβλητών. Θεωρούμε ως **εξαρτημένη μεταβλητή την ανεργία και ως ανεξάρτητη μεταβλητή τον πληθωρισμό**. Επομένως, μελετάμε αν η ανεργία επηρεάζεται από τον πληθωρισμό και σε τι βαθμό.

Έχοντας διαπιστώσει την κανονικότητα των μεταβλητών, μελετάμε τον συντελεστή Pearson μέσω του SPSS, όπου διαμορφώνεται ο ακόλουθος πίνακας.

Correlations

		Ανεργία (%)	Πληθωρισμός (%)
ανεργία (%)	Pearson Correlation	1	-,782**
	Sig. (2-tailed)		,004
	N	11	11
Πληθωρισμός (%)	Pearson Correlation	-,782**	1
	Sig. (2-tailed)	,004	
	N	11	11

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Πίνακας συσχετίσεων ανεργίας και πληθωρισμού

Στον ανωτέρω πίνακα διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μία υψηλή, αρνητική συσχέτιση (Λιαργκόβας & συν.,2019) μεταξύ των δύο μεταβλητών καθότι η τιμή του Pearson = -,782. Αυτό σημαίνει ότι όσο αυξημένη παρουσιάζεται η ανεργία τόσο μειωμένος παρουσιάζεται ο πληθωρισμός στη χώρα μας.

Εφόσον η ανάλυση της συσχέτισης μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται, τότε σύμφωνα με τους Λιαργκόβας & συν. (2019) προχωράμε στην ανάλυση της παλινδρόμησης προκειμένου να προσδιορίσουμε το μαθηματικό εκείνο μοντέλο για την περιγραφή/ερμηνεία/πρόβλεψη των τιμών της

μεταβλητής σε σχέση με τις άλλες μεταβλητές, δηλαδή πώς οι μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής επηρεάζουν την εξαρτημένη.

Αρχικά υπολογίζουμε την τιμή του συντελεστή προσδιορισμού R^2 . Συγκεκριμένα μέσω του SPSS διαμορφώνεται ο ακόλουθος πίνακας.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,782 ^a	,611	,568	4,51560

a. Predictors: (Constant), Πληθωρισμός (%)

Πίνακας 8

Πίνακας διαμόρφωσης R

Παρατηρούμε στον πίνακα ότι ο συντελεστής συσχέτισης Pearson είναι ίσος με 78,2%, γεγονός που καταδεικνύει την ικανοποιητική προβλεπτική ικανότητα του μοντέλου. Επίσης, με βάση τον συντελεστή προσδιορισμού $R^2=0,611$ προκύπτει ότι εξηγείται το 61,10% της συνολικής διακύμανσης της ανεργίας από τον δείκτη πληθωρισμού.

Στη συνέχεια προχωρώντας στον υπολογισμό διακύμανσης Anova, καταλήγουμε στον ακόλουθο πίνακα.

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	288,040	1	288,040	14,126	,004 ^b
	Residual	183,516	9	20,391		
	Total	471,556	10			

a. Dependent Variable: ανεργία (%)

b. Predictors: (Constant), Πληθωρισμός (%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Πίνακας ANOVA

Επειδή το R^2 είναι αρκετά υψηλό και το επίπεδο σημαντικότητας $Sig=0,004 < 0,05$ σημαίνει ότι το μοντέλο έχει καλή προσαρμογή δηλαδή υπάρχει στατιστικά

σημαντική συσχέτιση/πρόβλεψη της ανεργίας από τον πληθωρισμό (Ρούσσος & συν. 2011).

Όπως λοιπόν προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα η συνάρτηση παλινδρόμησης έχει την εξής μορφή :

$$\text{Ανεργία} = -2,424 * \text{πληθωρισμός} + 22,24$$

ΕΞΙΣΩΣΗ 6

Εξίσωση υπολογισμού δείκτη ανεργίας

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	22,240	1,530		14,538	,000
	Πληθωρισμός (%)	-2,424	,645	-,782	-3,758	,004

a. Dependent Variable: ανεργία (%)

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Πίνακας σταθερών

Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι ο συντελεστής παλινδρόμησης -2,424 είναι στατιστικά σημαντικά διάφορος του μηδενός ($t=-3,758$ & $\text{sig}<0,001$). Συνεπώς, η ανεξάρτητη μεταβλητή ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ερμηνεύει στατικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή ΑΝΕΡΓΙΑ. Με την προϋπόθεση ότι η τιμή του συντελεστή αυτού είναι στατιστικά σημαντική, η ερμηνεία που δίνεται είναι η εξής: όταν η τιμή του δείκτη ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ έχει ανοδική πορεία κατά 1 μονάδα, τότε η ανεργία αναμένεται να μειωθεί κατά 2,424 μονάδες.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο πληθωρισμός είναι το φαινόμενο το οποίο διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος καθότι ασκεί επιδράσεις πάνω στο σύστημα παραγωγής, δημιουργεί στρεβλώσεις στο μηχανισμό τομών, αλλοιώνει τα εισοδήματα των καταναλωτών και μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική ένταση και κρίση. Η αύξηση του κόστους ζωής, λόγω του πληθωρισμού, είναι μεγαλύτερη για ομάδες καταναλωτών που δαπανούν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους σε αγαθά των οποίων οι τιμές αυξάνονται περισσότερο από ότι σε ομάδες καταναλωτών που επιλέγουν αγαθά τα οποία οι τιμές αυξήθηκαν λιγότερο ή καθόλου.

Ο πληθωρισμός από υπερβολική ζήτηση παρουσιάζεται μόνο όταν υπάρχει πλήρης απασχόληση και δεν μπορεί να συνυπάρξει με ανεργία από ανεπαρκή ζήτηση. Πράγματι, η οικονομική κρίση ενίσχυσε σε μεγάλο βαθμό την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου με τους κυριότερους λόγους να είναι η μείωση των εισοδημάτων, ο δανεισμός και ο πληθωρισμός.

Το φαινόμενο της συνύπαρξης πληθωρισμού και ανεργίας το οποίο παρατηρείται στη χώρα μας για αρκετά χρόνια ονομάζεται **στασιμοπληθωρισμός**. Όταν το ποσοστό ανεργίας σε μία χώρα μειωθεί αρκετά, αρχίζουν να δημιουργούνται αυξητικές πιέσεις στις αμοιβές της εργασίας. Οι πιέσεις γίνονται εντονότερες όσο η οικονομία πλησιάζει προς πλήρη απασχόληση. Καθώς αυξάνονται οι αμοιβές της εργασίας, αυξάνονται το κόστος των προϊόντων και οι τιμές τους, με αποτέλεσμα να προκαλείται πληθωρισμός.

Τα ποσοστά ανεργίας άρχισαν να αυξάνονται λόγω της οικονομικής κρίσης. Η ανεργία στην Ελλάδα είναι υψηλή κυρίως στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, ενώ η μακροχρόνια ανεργία εμφανίζει υψηλή επιμονή. Επίσης, οι ομάδες εκείνες οι οποίες επλήγησαν περισσότερο από την οικονομική κρίση είναι οι ίδιοι οι άνεργοι, τα άτομα εκείνα με χαμηλή εκπαίδευση, οι εργαζόμενοι με συνθήκες μερικής απασχόλησης καθώς και οι μονογονεϊκές οικογένειες με ένα παιδί.

Κατά το έτος 2009, η ελληνική οικονομία παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, λόγω της παγκόσμιας κρίσης που υπάρχει μέχρι σήμερα με μεγάλο ρυθμό. Η επιβράδυνση επεκτείνεται στη χώρα μας παρά τα αρκετά και σκληρά μέτρα

που ελήφθησαν από τους θεσμούς μετά το Μάιο του 2010 για την αντιμετώπισή της. Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 16,5%. Μέσα σε έναν χρόνο από την υλοποίηση των μέτρων περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής εντάχθηκαν 200.000 νέοι άνεργοι από ιδιωτικές επιχειρήσεις, που δέχονται έντονα τη δυναμική της επιβράδυνσης.

Παρατηρούμε ότι η ανεργία δημιουργεί κοινωνικές όσο και οικονομικές επιπτώσεις, τόσο σε μικροοικονομικό περιβάλλον όσο και σε μακροοικονομικό. Ουσιαστικά σε μικροοικονομικό επίπεδο, η ανεργία έχει ως αποτέλεσμα αρνητικές επιδράσεις στο βιοτικό επίπεδο τόσο του ανέργου όσο και της ίδιας της οικογένειάς του. Σε μακροοικονομικό περιβάλλον η ανεργία έχει επιπτώσεις στη μείωση της συνολικής ζήτησης καθώς επίσης και στη διαμόρφωση αρνητικού επενδυτικού και καταναλωτικού κλίματος.

Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα ανέδειξε πολλά δομικά προβλήματα του κράτους, της οικονομίας της ίδιας της δομής της κοινωνίας. Αν και ως άνθρωποι οι Έλληνες έχουν διατηρήσει τις αρετές εκείνες που τους έκαναν γνωστούς σε ολόκληρο τον κόσμο, δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς την αλλαγή που έχει επέλθει. Ο κίνδυνος της ανεργίας και η επακόλουθη φτώχεια φοβίζει τους ανθρώπους, τους κάνει να αισθάνονται αδύναμοι μπροστά στο σύστημα και να χάνουν την ελπίδα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως προέκυψαν από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων, πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους αρμόδιους φορείς σχεδιασμού της κοινωνικής πολιτικής, με στόχο να αναπτυχθούν στρατηγικές αντιμετώπισης της ανεργίας και πολιτικές υποστήριξης για τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Όπως διαπιστώσαμε κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, τόσο η ανεργία όσο και ο πληθωρισμός έχουν καταλυτική σημασία για την οικονομία μίας χώρας, καθώς οι διακυμάνσεις τους ακολουθούν την ίδια πορεία. Αυτές οι αυξομειώσεις των τιμών διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε μία σειρά μεγεθών της οικονομίας, όπως η παραγωγή, οι εισαγωγές κ.λπ. Η παρουσίαση και η ένταση των δύο αυτών μεγεθών διαφέρουν από χώρα σε χώρα, καθώς και στην ίδια χώρα από μία χρονική περίοδο σε άλλη. Μία πρόταση για περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να αποτελέσει η ανάλυση των μεταβολών των ανωτέρω δεικτών στις χώρες της Ε.Ε. που έχουν υποστεί τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης όπως είναι η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Κύπρος έτσι ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για την αποφυγή μελλοντικών κρίσεων χρέους.

Βιβλιογραφία

- Begg, D., Fischer, S., Dornbusch, R. (1998).** *Εισαγωγή στην Οικονομική*. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Blanchard O., 2017,** *Macroeconomics*, 7th edition, Pearson.
- Branson, W., Litvack. J. (1998).** *Μακροοικονομική θεωρία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Βαβούρα, Ι. Σ., Μανωλά, Γ. Α., (2006).** *Εισαγωγή στις Μακροοικονομικές Έννοιες*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Δεδουσόπουλος, Α. (2000).** *Θεωρίες της ανεργίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Δεδουσόπουλος Α. (2004).** *Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας*, 1η Έκδοση, Αθήνα, Τυπωθήτω.
- Διανέοσις (2017).** *Πολιτισμικοί παράγοντες της Οικονομικής Αυτάρκειας και Επιχειρηματικότητας*.
https://www.dianeosis.org/2017/07/youth_unemployment_greece/ [Πρόσβαση 5/1/2020]
- Ιερεμιάδη, Ε. (2008).** *Ανεργία των γυναικών και πολιτική απασχόλησης*. (Εργασία στο Μ.Π.Σ. με τίτλο Μεθοδολογία και Εφαρμογές στην Κοινωνική Πολιτική, στην κατεύθυνση Κοινωνική Προστασία και Κοινωνική Συνοχή του Πάντειου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα).
- ΙΝ.Ε. (2008).** *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.–ΑΔΕΔΥ.
- Κατσανέβας, Θ. (2001).** *Οικονομική της εργασίας και εργασιακές σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Κρητικός Α., (2010),** «Παράγοντες αλλαγές των κοινωνικών κρατών της εποχής της Παγκοσμιοποίησης: Συντάξεις και Πολιτικές Απασχόλησης», Εκδόσεις Nissoss Academic Publishing, Αθήνα.
- Λιαργκόβας, Π. (2010).** *Σύγχρονα θέματα της ελληνικής και διεθνούς οικονομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Λιαργκόβας, Π., Δερμάτης, Ζ., Κομνηνός, Α. (2019).** *Μεθοδολογία της έρευνας και συγγραφή επιστημονικών εργασιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Τζιόλα.

- Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., Χατζηανδρέου, Α. (2003).** *Αρχές οικονομικής θεωρίας. Μικροοικονομία, Μακροοικονομία.* Γ' τάξη Γενικού Λυκείου. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Λώλος, Σ., Παπαπέτρου, Ε. (2010).** *Περιφερειακές αποκλίσεις και εμμονή της ανεργίας: εμπειρικές διαπιστώσεις από τις ελληνικές περιφέρειες 1981-2008.* Στο βιβλίο *Η ελληνική αγορά εργασίας: Χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις.* Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδας.
- Mankiw, G. (2012).** *Αρχές της οικονομικής θεωρίας.* Αθήνα: Εκδόσεις Δαρδάνος.
- Μαυρίδου, Ε. (2012).** *Παγκόσμια οικονομική κρίση μετά το Σεπτέμβρη του 2008,* Πτυχιακή Εργασία. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας Τ.Ε.Ι Πειραιά.
- Μητσόπουλος, Μ., Πελαγίδης, Θ. (2012).** *Κατανοώντας την κρίση στην Ελλάδα.* Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός.
- Πανηγυράκης, Γ. (2001).** *Σύγχρονη διοικητική δημοσίων σχέσεων.* Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
- Παπαθεοδώρου Χ., Δαφέρμος Γ., Παπαδοπούλου Ε., Σακελλαρίδης Γ.,(2010),** *Οικονομική Μεγέθυνση, ανισότητα και φτώχεια: θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις,* Παρατηρητήριο οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων, ΙΝ.Ε. Γ.Σ.Ε.Ε.
- Παπαθεοδώρου, Χ. (2008).** *Ο δημόσιος διάλογος για τη φτώχεια στην Ελλάδα και η νομιμοποίηση των κυρίαρχων εθνικών και υπερεθνικών πολιτικών,* στο Αγγελίδης, Μ., Σακκάς, Δ. και Γράβαρης, Δ. (επιμ.), *Κοινωνική Θεωρία και Πολιτική Ευθύνη,* Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαθεοδώρου, Χ. (2009).** *Νεοφιλελευθερισμός, φτώχεια και καθεστώτα ευημερίας στις χώρες της Ε.Ε.: Εμπειρικά δεδομένα και κυρίαρχη ρητορεία,* *Transform*, 3, σελ. 137-155.
- Πετρινιώτη, Ξ. (1989).** *Αγορές εργασίας: Οικονομικές θεωρίες και έρευνες.* Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Πουρναράκης, Ε. (1997).** *Μακροοικονομία: Θεωρία και πολιτική.* Τόμος Α. Αθήνα Εκδόσεις Σπίλιας.
- Ρομπόλης Σ., (2010),** «Οικονομική κρίση, κρίση απασχόλησης και κρίση κοινωνικής ασφάλισης», Αθήνα.
- Ρούσσοι, Π. Α., & Τσαούσης, Γ. (2011).** *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS.* Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Sapsford και Tzannatos (1993). *The economics of labour market.*

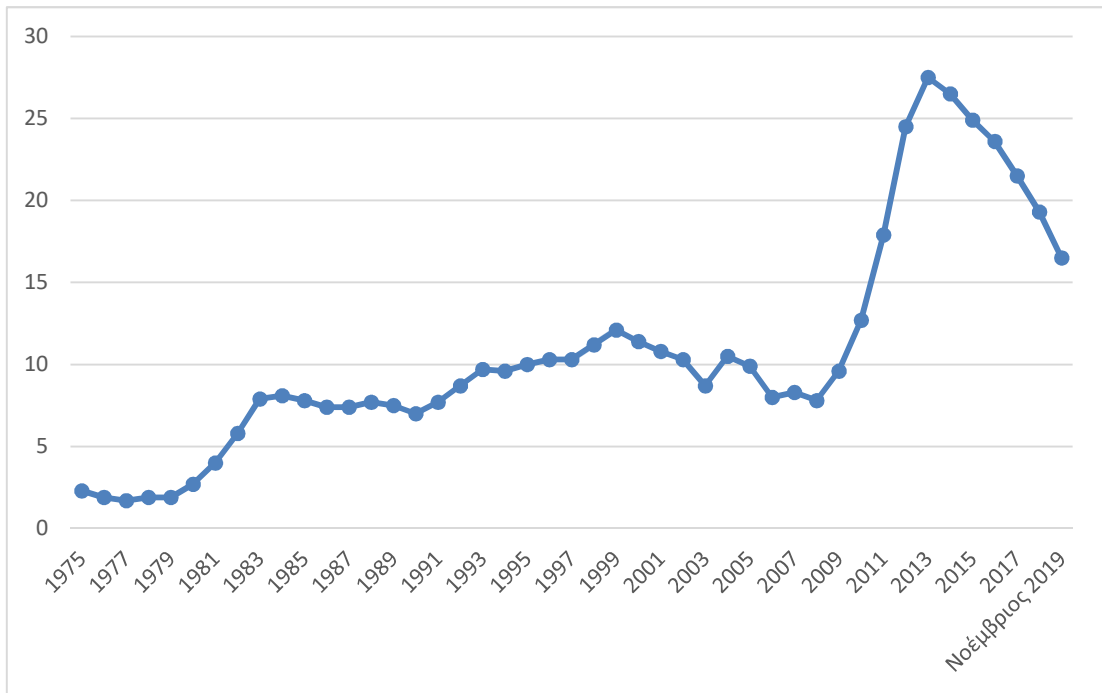
Χαλκιάς Ι. (2003). Στατιστική: *Μέθοδοι Ανάλυσης για Επιχειρηματικές Αποφάσεις.*

Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.

Παράρτημα

Έτος αναφοράς	Ποσοστό ανεργίας (%)
1975	2,30
1976	1,90
1977	1,70
1978	1,90
1979	1,90
1980	2,70
1981	4,00
1982	5,80
1983	7,90
1984	8,10
1985	7,80
1986	7,40
1987	7,40
1988	7,70
1989	7,50
1990	7,00
1991	7,70
1992	8,70
1993	9,70
1994	9,60
1995	10,00
1996	10,30
1997	10,30
1998	11,20

1999	12,10
2000	11,40
2001	10,80
2002	10,30
2003	8,70
2004	10,50
2005	9,90
2006	8,00
2007	8,30
2008	7,80
2009	9,60
2010	12,70
2011	17,90
2012	24,50
2013	27,50
2014	26,50
2015	24,90
2016	23,60
2017	21,50
2018	19,30
Νοέμβριος 2019	16,50

ΓΡΑΦΗΜΑ 10

Αποτύπωση της ανεργίας στη χώρα μας 1975-2019